

HRVATSKI VOJNIK

30. KOLOVOZA 2024.

BROJ | 716

CIJENA 1,33 €

NOVO POJAČANJE POSTROJBI **HRVATSKE VOJSKE**

RAZGOVOR
PUKOVNIK
IVAN VUKELIĆ
ZAPOVJEDNIK
SREDIŠTA ZA
RAZVOJ VOĐA
"MARKO BABIĆ"

POTVRĐENA
SPREMNOST I
INTEROPERABILNOST

POVEĆAN
INTERES MLADIH
ZA VOJNI POZIV

**MLADI HRVATSKI
ČASNIK MEĐU
STRUČNOM
ELITOM**

ISSN 1330 - 500X PRINTED IN CROATIA
0 3 5 2 4
9 7713301500003

9 7713301500003

Foto: Flip Klen

www.hrvatski-vojnik.hr

NAKLADNIK: MINISTARSTVO OBRANE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNICH GLASILA I IZDAVAŠTVA**Glavni urednik:** Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morph.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@morph.hr)**Urednici i novinari:** Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković (tomislav.vidakovic@morph.hr), Janja Marijanović Šaravanja (janja.marijanovic@morph.hr)**Lektura / korektura:** Gordana Jetavić (gjetavic50@gmail.com), Andrea Pavljić // **Fotograf:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@morph.hr)**Grafička redakcija:** Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@morph.hr), Ante Perković // **Marketing:** Mila Badrić Gelo (mabadric@morph.hr), tel: 3784-243; fax: 3784-322**Tisk:** Tiskara Intergrafika TTZ d.o.o., Klake 7, 10 290 Zaprešić // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10 000 Zagreb, e-mail: hrvojnik@morph.hr**Odobrava:** Ivana Valenčić Mikišić, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i izdavaštvo

NOVO POJAČANJE POSTROJBI HRVATSKE VOJSKE

Kadeti su osim čina poručnika primili časnički bodež, rješenje o prijmu u djelatnu vojnu službu i Odluku o rasporedu u postrojbe Hrvatske vojske

[STR. 18]

NASLOVNICU SNIMIO FILIP KLEN

SADRŽAJ

- 4 RAZGOVOR**
pukovnik Ivan VUKELIĆ,
zapovjednik Središta za razvoj voda
"Marko Babić"
- 10 MEĐUNARODNA VJEŽBA**
Potvrđena spremnost i interoperabilnost
- 14 DRAGOVOĽJNO VOJNO OSPOSOBLJAVANJE**
Povećan interes mladih za vojni poziv
- 24 HVU**
Mladi hrvatski časnik među stručnom elitom
- 28 UGOVORNI PRIČUVNICI**
Zlatna olimpijska pobjednica iz Pariza
u džudu
- 32 NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE**
- 36 RATNA MORNARICA**
Novi prolazi i novi brodovi na Arktiku
- 44 VOJNA POVIJEST**
Vojiske starog vijeka:
Egipat
- 52 PODLISTAK**
Teške plovidbe (I. dio):
Kako je sve počelo?
- 56 CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI**
Mala točka velike povijesti
- 62 PRIČE O DOMOVINSKOM RATU**
Pisma dragome na ratištu
- 64 TRENTUTAK SJEĆANJA**
Putniče stani ni koraka dalje

"Korak po korak razvijali smo obuku, uvodili nove obučne prostore i infrastrukturu, nova sredstva, novu tehnologiju, širili suradnju s drugim postrojbama. Rekao bih da smo danas u trendu, provodimo obuku kroz taktiku malih postrojbi, što je moderno u području ratovanja, a time i razvoju vojnih vođa"

OBUKA JE NAJMJOĆNIJE ORUŽJE

RAZGOVOR

PUKOVNIK

IVAN VUKELIĆ

ZAPOVJEDNIK SREDIŠTA ZA
RAZVOJ VOĐA "MARKO BABIĆ"

RAZGOVARAO
Domagoj Vlahović

FOTO
Tomislav Brandt

Popis postrojbi u kojima je služio pukovnik Vukelić je impresivan. U obranu Hrvatske uključio se sredinom 1991. godine, i, među ostalim, bio u Bojni Frankopan, 2. gardijskoj brigadi Gromovi, Središtu gardijskom za specijalističku obuku dočasnika "Damir Tomlanović - Gavran" Šepurine, Bojni za specijalna djelovanja, Zapovjedništvu specijalnih snaga. Iskustvo je stjecao i u misijama u Afganistanu. Razgovor smo vodili povodom pete obljetnice ustrojavanja Središta kojem je danas na čelu i s kojim na neki način zaokružuje cijelu bogatu vojničku karijeru.

SLUŽILI STE U POSTROJBAMA POZNATIM PO RIGOROZNOJ SELEKCIJI I OBUCI, A I SREDIŠTE ZA RAZVOJ VOĐA ČESTO NAZIVAJU "NOVIM ŠEPURINAMA". KAKO BISTE NAJKRAĆE USPOREDILI OBUKU TADA I DANAS?

U Šepurinama je fokus obuke bio na zapovjednicima desetina i vodova. Nakon akcije Maslenica general Gotovina shvatio je da jedan zapovjednik satnije ne može sam upravljati cijelom satnjom, on iza sebe mora imati čvrste zapovjednike podređenih cjelina. Osnovna razlika bila je jednostavnija: za vrijeme rata stjecali ste određena znanja i odmah ste ih išli primjeniti na teren. To nam je i bio glavni motiv u obuci jer znali smo da ćemo već odmah, sutra, kako trebati ono što smo vježbali i učili. No, na jedan naraštaj primali smo stotinu ljudi, a na selekciju bi ih došlo pet stotina! Isto tako, Šepurine su bile specijalističko središte sa širim brojem specijalnosti (temeljna obuka, padobranska, za instruktore, snajperiste, ...), a mi smo danas usko specijalizirani za razvoj vođa. Ali to ne znači da već sutra nećemo početi raditi i druge specijalizacije, primjerice snajpersku obuku za potrebe HKoV-a i HRM-a.

RAZGOVOR // PUKOVNIK IVAN VUKELIĆ

DOBRO ZNATE ŠTO SU BILE ŠEPURINE, BILI STE NJIHOV DIO. KAKO STE REAGIRALI KAD STE DOBILI MOGUĆNOST ZAPOVIJEDATI POSTROJBOM KOJA BAŠTINI NJIHOVU TRADICIJU?

Imao sam zapovjednu dužnost u ZSS-u, i moram priznati da nisam bio siguran želim li preuzeti Središte dok nisam došao na razgovor kod tadašnjeg načelnika GS-a OSRH admirala Roberta Hranja. Tada sam saznao sve detalje, sve što me zanimalo, i prihvatio sam. Dok sam bio mlad, veselio sam se novom oružju ili novom sredstvu. Sad sam pri kraju svoje vojničke karijere i tvrdim da je obuka najmoćnije oružje. Kad trideset godina skupljate vojničko iskustvo i imate želju i volju prenijeti ga, onda je Središte za to - idealno. Ovdje imamo jedan ključni cilj: uzeti mlađog dočasnika i časnika te mu našom obukom promjeniti način razmišljanja, običnog vojnika pretvoriti u lidera, u – vođu!

NE MOŽEMO NE PRIMIJETITI KONTINUIRAN NAPREDAK SREDIŠTA PRAKTIČKI U SVIM SEGMENTIMA. KAKO VI DJELATNICI TO POSTIŽETE?

Kad sam preuzeo dužnost i upoznao se s načinom selekcije polaznika i programom obuke, mislio sam da su dobri, ali želio sam da budu još bolji. Korak po korak razvijali smo obuku, uvodili smo nove obučne prostore i infrastrukturu, nova sredstva, novu tehnologiju, širili suradnju s drugim postrojbama. Rekao bih da smo danas u trendu, radimo obuku kroz takтику malih postrojbi, što je moderno u području ratovanja, a time i razvoju vojnih vođa. Evo samo jednog primjera: danas tijekom većine obuke koristimo dronove, koji su postali nezabilazna sredstva ratovanja. Naši se polaznici moraju znati koristiti takvim sredstvima, ali i braniti se od njih.

KOLIKO INZISTIRATE NA DOBIVANJU POVRATNIH INFORMACIJA O REZULTATIMA OBUKE U SREDIŠTU OD POSTROJBI IZ KOJIH DOLAZE POLAZNICI?

Bez toga nema prave evaluacije niti jedne vojničke obučne ili obrazovne ustrojstvene celine. Dakle, mi se moramo ocijeniti sami, tražimo da nas ocijene polaznici, ali tražimo i mišljenja izvana. Bit će kratak:

Kad je Središte ustrojeno, većina je instruktora ili radila u Šepurinama ili je ondje prošla obuku. Stoga su imali viziju kako bi nova postrojba trebala izgledati. S vremenom, sve ih više zamjenjuju mlađi, i to oni koji su ovdje bili na obuci, a mi smo prepoznali njihov potencijal

naravno da dobivamo pozitivne ocjene iz postrojbi OSRH, a onda dobivamo i odgovarajuću potporu iz našeg nadređenog Zapovjedništva za obuku i doktrinu HKoV-a. Sve nam to pomaže da se usavršavamo iz obuke u obuku. Velik sam pobornik svih oblika suradnje s drugim postrojbama, rodomima i granama, to je naš zajednički interes. I velika im hvala na tome!

SMATRATE LI INSTRUKTORSKI KADAR JEDNIM OD OBILJEŽJA SREDIŠTA?

Kad je Središte ustrojeno, većina je instruktora ili radila u Šepurinama ili je ondje prošla obuku. Stoga su imali viziju kako bi nova postrojba trebala izgledati. S vremenom, sve ih više zamjenjuju mlađi, i to oni koji su ovdje bili na obuci, a mi smo prepoznali njihov potencijal. Svi naši instruktori prošli su različite vrste i razine instruktorske obuke i izobrazbe: tu su naša obuka u Središtu, ona na Hrvatskom vojnom učilištu, obuka koju je držao britanski mobilni tim u Češkoj...

TRAŽITE LI DA INSTRUKTORI POKAZUJU INICIJATIVU U RAZVOJU OBUKE?

Da, naravno da od njih tražim i prijedloge i mišljenje. Odluka je uvijek moja, ali naš je zajednički cilj da Središte ide naprijed. Naši instruktori pomno su birani, to su kompletne vojnici i osobe. Moraju imati stručnost i kompetencije, ali i kapacitete pratiti trendove i razvijati se, ne smiju ostati na razini s kojom su došli u Središte. Zatim, moraju imati određenu fleksibilnost, radnu i socijalnu te komunikacijsku. No, prije svega, moraju živjeti i voljeti vojsku. Ako je nemaju u krvi, neće imati ni volju raditi taj posao. Jer, kod nas nema odradivanja, nema onih *klašičnih* osam sati dnevno, posebno kad traje ciklus obuke. On prožima sva 24 sata u danu. A onda, kad obuka prođe, već se pripremamo za iduću. Većina je instruktora iz Slavonije, da-

Naši instruktori pomno su birani, to su kompletne vojnici i osobe. Moraju imati stručnost i kompetencije, ali i kapacitete pratiti trendove i razvijati se, ne smiju ostati na razini s kojom su došli u Središte. Zatim, moraju imati određenu fleksibilnost, radnu i socijalnu te komunikacijsku. No, prije svega, moraju živjeti i voljeti vojsku

leko od kuće, malo su sa svojim obiteljima. To je velika žrtva koju podnose i koju ne može pokriti niti dodatak na plaću.

ČINI SE DA STALNO U OBUKU UVODITE NEŠTO NOVO, A TO NIJE SAMO STVAR TEHNIKE I INFRASTRUKTURE?

Da, uvijek pokušavamo uvoditi nešto novo, nešto bolje. Za to imamo mogućnosti i potporu od nadređenih i drugih postrojbi. Već imamo neki rejtинг u Oružanim snagama i širimo suradnju, evo, nedavno smo obuku na vodi uz pomoć HRM-a prebačili s jezera na more, koje nam daje puno više opcija. Obuka je živa stvar, ne smije stagnirati, nego se razvijati i biti *maštovita*. Zato da bi bila zanimljivija, da bi sama po sebi motivirala polaznike, ali i da instruktori ne bi ušli u rutinu. Recimo, jedno gađanje puškom može biti suhoporno, ali ako se potrudite, može biti zanimljivo.

RAZGOVOR // PUKOVNIK IVAN VUKELIĆ

IMATE LI PLANOVE ZA JOŠ SADRŽAJA U OBUČNOJ INFRASTRUKTURI?

Zahvaljujući svojim karakteristikama, vojarna "Josip Jović" takva je da je praktički svaka postrojba OSRH želi u nekom trenutku koristiti za svoju obuku. U takvoj situaciji, s kolegama iz ZSS-a koji su također ovdje održavamo i nadogradujemo infrastrukturu ne samo za naše potrebe, nego za cijeli HV. Mnogo je toga što bismo htjeli, ali svjesni smo i ograničenja. Nama nije problem zasukati rukave i napraviti nešto sami, tako smo u jednom starom hangaru napravili vježbaliste za blisku borbu. Uvijek planiramo i po nekim stvarima koje smo postigli vidimo da se planiranja isplate. Primjerice, jedan od novijih sadržaja za obuku je trup starog helikoptera Mi-8. Mi bismo

---

Obuka je živa stvar, ne smije stagnirati, nego se razvijati i biti *maštovita*. Zato da bi bila zanimljivija, da bi motivirala polaznike, ali i da instruktori ne bi ušli u rutinu

---

Zapovjednik ili vođa tima, desetine ili voda koji će to biti neposredno na terenu, mora proći određena psihofizička iskušenja kako bi mogao znati što da očekuje od svojih ljudi. Ne možete im zapovijedati nešto što je nemoguće i za vas. I takva iskušenja, našu obuku, moraju proći pod određenim stresom

mogli, pripremajući se za vježbe s *pravim* helikopterom, koristiti kran i tako staru letjelicu učiniti mobilnom na kopnu, podizati je na određenu visinu ili iznad vode, pa tako imati obuku s njom na više lokacija i s više mogućnosti. U skorom roku željeli bismo i NATO-ove pješačke prepreke, slične onima kakve su bile u Šepurinama. Trebali bismo i jedno moderno virtualno strelište.

MORA LI VAŠ POLAZNIK BITI IZNADPROSJEČAN VOJNIK, I PSIHIČKI I FIZIČKI?

U svakom slučaju, zapovjednik ili vođa tima, desetine ili voda koji će to biti neposredno na terenu, mora proći određena psihofizička iskušenja kako bi mogao znati što da očekuje od svojih ljudi. Ne možete im zapovijedati nešto što je nemoguće i za vas. I takva iskušenja, našu obuku, moraju proći pod određenim stresom. Lako je zapovijedati iz fotelja, ali kad ste gladni, žedni, smrznuti ili pregrijani, i onda treba donositi odgovarajuće i precizne odluke. I zato je bitno da obuka bude rigoroznija, da ograničava njihovo *obično*, svakodnevno vrijeme, da ne znaju kakvi ih izazovi čekaju sutra. Ipak, ponavljam, mi nismo središte koje razvija specijalce, nego vođe, koji su nešto više od običnog pješaka!

VAŠE SJEDIŠTE U VOJARNI "JOSIP JOVIĆ" PUNO JE SIMBOLIKE KOJA SE REFERIRA NA DOMOVINSKI RAT, POČEVŠI OD IMENA MARKA BABIĆA, PREKO GESLA ZNOJ ŠTEDI KRV I IMENA VODOVA PO VUKOVARSKIM POSTROJBAMA. JE LI TA SIMBOLIKA MOTIVIRAJUĆA?

U svakoj vojski bitna je tradicija. Bez tradicije nema opstanka vojske niti postrojbe. Mnogo stvari ovdje, od gesla koje ste spomenuli do izgleda kućica za smještaj, iste su kao u Šepurinama. Naravno, i prilagođenje današnjem vremenu, danas su uvjeti puno bolji. Tu je i Vukovar, heroj Marko Babić, vodovi Žuti mravi i Pustinjski štakori... Naši polaznici znaju kakvi su to bili ljudi, kakve su to bile postrojbe. Branitelji su proljevali svoju krv da bismo danas živjeli u miru. I zato, trebaju znati da se ovdje moraju potruditi kako bi taj mir i trajao, da je obuka danas najvažniji dio njihova djelovanja u Hrvatskoj vojsci.

VEĆ NEKOLIKO NARAŠTAJA U SREDIŠTU IMATE I POLAZNIKE IZ SLOVENSKE VOJSKE.IMA LI INTERESA I KOD DRUGIH SAVEZNIKA I PARTNERA?

Od samog ustrojavanja Središta, kad je zapovjednik bio brigadir Kasumović, postoji ambicija da ono postane NATO-ovo središte izvrsnosti za razvoj vođa. Nastavio sam s tom idejom i idemo u tom pravcu. Što se tiče suradnje sa Slovincima, želimo realizirati da se jedan dio naše planinske obuke provodi upravo u njihovoj zemlji, u Alpama. U pripremi je tehnički sporazum, koji bismo potpisali sa željom da on obuhvati i zemlje potpisnice Američko-jadranske povelje (A-5). To bi bio jedan veliki korak prema središtu izvrsnosti, prema ponudi naših programa NATO-u. Isto tako, već smo certificirali naše instruktore za engleski jezik, radili pripreme na engleskom jeziku. Ove godine želimo certificirati i djelatnika koji bi bio ETOC menadžer (Education and Training Opportunities Catalogue), što je još jedan od uvjeta za ponudu naše obuke na razini NATO-a. Isto tako, želimo potpisati ugovor o suradnji s rendžerima Američke kopnene vojske jer oni imaju veliko iskustvo u obučavanju, rendžersku obuku provode od 1950. godine. S njima smo već uspostavili odnose, a za početak bismo jedni drugima poslali promatrače obuke, a onda išli na razmjenu instruktora.

MEDUNARODNA VJEŽBA

POTVRĐENA I INTEROPER

Hrvatski kontrolori bliske zračne potpore (JTAC) uspješno privode kraju prvu rotaciju unutar NATO-ove borbene grupe stacionirane u Bugarskoj (Forward Land Force Battlegroup Bulgaria – FLF BG BGR). Tijekom svojeg angažmana, hrvatski JTAC-i su, uz rad unutar borbene grupe, aktivno surađivali i s pilotima Bugarskog i Američkog ratnog zrakoplovstva

TEKST I FOTO
1. HRVCON eVABG-BGR

Thracian Viper 24 godišnja je međunarodna vježba s ciljem unapređenja interoperabilnosti među saveznicima NATO-a. Vježba uključuje zračne i kopnene operacije, s posebnim naglaskom na koordinaciju između JTAC timova i zračnih snaga, što omogućava preciznu i učinkovitu zračnu potporu kopnenim snagama u stvarnim borbenim uvjetima

SPREMNOST ABILNOST

MEDUNARODNA VJEŽBA

Od različitih obučnih aktivnosti, ističe se ona održana u 22. zrakoplovnoj bazi Bezmer u Bugarskoj. Pripadnici 1. HRVCON-a proveli su obuku osvježenja o taktikama, tehnikama i procedurama bliske zračne potpore (CAS TTP). Cilj je bio osigurati da piloti Bugarskog ratnog zrakoplovstva obnove svoje znanje o CAS TTP-ovima, čime bi se osigurala njihova vještina i spremnost za nastavak obuke, s konačnim ciljem uspješne provedbe misija bliske zračne potpore u sklopu vježbe Thracian Viper 24.

Piloti aviona Suhoj Su-25 iz Eskadrile za zračno-zemaljske misije obučeni su za izvođenje misija u potpori kopnenih snaga, te stoga posjeduju znanje koje

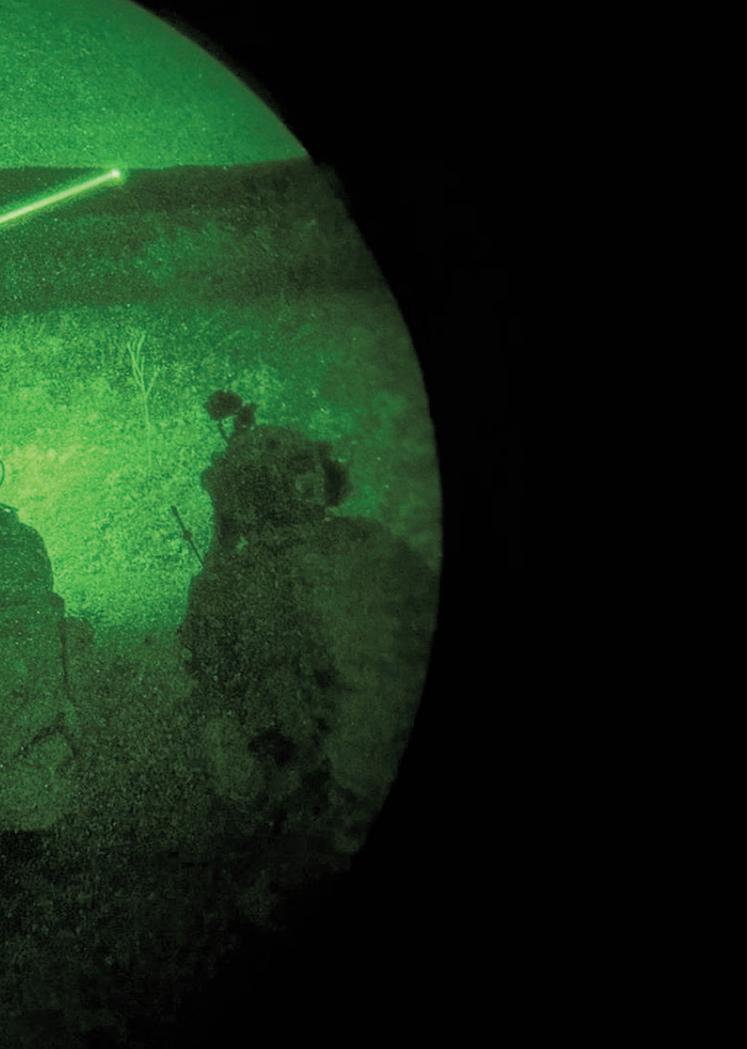
Hrvatski pripadnici razmijenili su iskustva i najbolje prakse s kolegama iz drugih zemalja. Sudjelovanje na vježbi Thracian Viper 24 bila je izvrsna prilika za naše pripadnike JTAC-a da potvrde svoju spremnost i interoperabilnost unutar Saveza

im je olakšalo razumijevanje CAS TTP-ova. Obuka osvježenja uspješno je završena, ispunila je ciljeve jačanja osnovnih načela bliske zračne potpore i poboljšanja vještina pilota. Program obuke osvježenja osigurao je da su sudionici spremni za vježbu Thracian Viper 24.

To je godišnja međunarodna vježba s ciljem unapređenja interoperabilnosti među saveznicima NATO-a. Uključuje zračne i kopnene operacije, s posebnim naglaskom na koordinaciju između JTAC timova i zračnih snaga, što omogućava preciznu i učinkovitu zračnu potporu kopnenim snagama u stvarnim borbenim uvjetima. Tijekom tri tjedna trajanja vježbe, hrvatski JTAC-i pridružili su se kolegama iz Italije i Sjedinjenih

Vježba je omogućila podizanje razine obučenosti, posebno u dijelu koji je uključivao provođenje operacija u okružju zasićenom stvarnom protuzračnom obranom

---

Američkih Država, dok su potporu pružale zračne snage SAD-a, Bugarske, Grčke i Rumunjske kao i snage Bugarske protuzračne obrane.

Uz sudjelovanje na terenu, hrvatski pripadnici imali su priliku razmijeniti iskustva i najbolje prakse s kolegama iz drugih zemalja. "Sudjelovanje na vježbi Thracian Viper 24 bila je izvrsna prilika za naše pripadnike JTAC-a da potvrde svoju spremnost i interoperabilnost unutar Saveza. Omogućilo nam je također podizanje razine obučenosti, posebno u dijelu koji je uključivao provođenje operacija u okružju zasićenom stvarnom protuzračnom obranom. Zahvaljujem pripadnicima Bugarskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane na

suradnji i iznimnoj profesionalnosti," rekao je zapovjednik hrvatskog kontingenta.

Vježba Thracian Viper 24 i aktivnosti koje su joj prethodile još su jednom pokazale važnost međunarodne suradnje i zajedničke obuke unutar NATO-a, naglasivši spremnost saveznika da zajedno odgovore na suvremene sigurnosne izazove. Hrvatska vojska nastavit će aktivno sudjelovati u takvim vježbama, osiguravajući da njezini pripadnici budu među najboljima u svojim specijalnostima, spremni izvršiti zadaće u najzahtjevnijim uvjetima.

Piloti aviona
Suhoj Su-25 iz Eskadrile za zračno-zemaljske misije obučeni su za izvođenje misija u potpori kopnenih snaga te stoga posjeduju znanje koje im je olakšalo razumijevanje CAS TTP-ova

---

DRAGOVOLJNO VOJNO OSPOSOBLJAVANJE

POVEĆAN INTERES MLADIH ZA
VOJNI POZIV

TEKST
Ivana Balenović

FOTO
Filip Klen

U Bojni za temeljnu vojnu obuku, Središta za obuku pješaštva i oklopništva Zapovjedništva za obuku i doktrinu HKoV-a u Požegi s obukom dragovoljnog vojnog osposobljavanja započeo je treći ovogodišnji uputni rok ročnika, odnosno 43. naraštaj

Treći ovogodišnji ciklus dragovoljnog vojnog osposobljavanja započeo je po skraćenom programu 14. kolovoza za kandidate časnike, doktore medicine grana medicine i stipendiste zrakoplovne tehničare, trajat će do 30. kolovoza 2024., a početak osposobljavanja za ročnike po redovitom programu započeo je 19. kolovoza zaključno do 11. listopada 2024.

U vojarnu "123. brigade HV" u Požegi na dragovoljno vojno osposobljavanje pristupio je ukupno 181 ročnik, od čega po redovitom programu njih 154, od kojih je 14 djevojaka, dok je po skraćenom programu pristupilo ukupno 27 kandidata, od kojih je devet djevojaka što je najveći odaziv u ovoj godini i potvrda povećanog interesa mladih za vojni poziv.

PROMOCIJA VOJNOG POZIVA

Naime, sve veći broj mlađih ljudi prepoznaće mogućnosti koje vojna karijera može ponuditi te priliku da kroz vojno osposobljavanje steknu nove vještine i iskustva, a čemu je, među ostalim, zasigurno pridonijelo i povećanje materijalnih prava i uvjeta života i rada hrvatskih vojnika.

Svim djelatnim vojnim osobama ove su godine u prosjeku 30 posto povećane plaće, do 30 posto povećane su i dnevne pripadnicima Oružanih snaga u operacijama i drugim aktivnostima u inozemstvu, a naknade za dragovoljno vojno osposobljavanje porasle su sa 700 na 900 eura mjesечно. Dio ročnika, ovogodišnjeg trećeg naraštaja, kao motiv za služenje dragovoljnog vojnog osposobljavanja istaknuo je i promociju vojnog poziva "Postani hrvatski vojnik" koja je održana 15. lipnja u Osijeku. Takve promotivne akcije u organizaciji Ministarstva obrane i Hrvatske vojske, koje uključuju pokazne vojne vježbe i prikaz sposobnosti Hrvatske vojske, nastaviti će se po cijeloj Hrvatskoj jer je prva takva promocija vojnog poziva u Osijeku pridonijela motivaciji dijela novih ročnika. Liječnica, specijalistica opće kirurgije Milijana Danilović, izjavila je kako je ponosna i zainteresirana za sve ono što će naučiti te kako bi voljela stečena znanja i iskustva implementirati

DRAGOVOLJNO VOJNO OSPOSOBLJAVANJE

“Prijavio sam se na dragovoljno vojno osposobljavanje jer sam osjetio poziv. To je čast i dužnost prema našoj domovini!” rekao je ročnik **JOSIP BILANDŽIĆ**

Ročnica **MATEJA MALEŠ** kazala je kako se još prilikom studija sociologije počela zanimati za vojne teme zbog čega se odlučila prijaviti na dragovoljno vojno osposobljavanje sa željom časnog služenja svojoj domovini

“Nadam se kako ću često i dostoјanstveno služiti domovini kao što su to svojedobno učinili moj otac i stric za vrijeme Domovinskog rata kao branitelji”, rekla je liječnica, specijalistica opće kirurgije **MILIJANA DANILOVIĆ**

Zrakoplovni tehničar **DOMINIK KONESTABO** izjavio je kako se na vojni poziv odlučio radi stjecanja novih znanja i iskustava sa željom za razvojem i nastavkom karijere u Oružanim snagama RH

Temeljna vojna obuka jedan je od glavnih preduvjeta za nastavak vojne karijere

u dosadašnje znanje koje je stekla tijekom svojeg redovitog školovanja: “Nadam se kako ću često i dostoјanstveno služiti domovini kao što su to svojedobno učinili moj otac i stric za vrijeme Domovinskog rata kao branitelji”.

VOJNI POZIV JE ČAST, ALI I DUŽNOST PREMA DOMOVINI

Temeljne vojne vještine ročnici će uvježbavati u vojarni “123. brigade HV” u Požegi na njezinim vojnim vježbalištima. Ročnici koji uspješno završe obuku korak su bliže profesionalnoj vojnoj karijeri jer je upravo temeljna vojna obuka jedan od glavnih preduvjeta za nastavak vojne karijere. Oni koji se ne odluče za vojni poziv

postaju pripadnici razvrstane pričuve. Ročnica Mateja Maleš kazala je kako se još prilikom studija sociologije počela zanimati za vojne teme zbog čega se odlučila prijaviti na dragovoljno vojno osposobljavanje sa željom časnog služenja svojoj domovini, a zrakoplovni tehničar Dominik Koneštupo izjavio je kako se na vojni poziv odlučio radi stjecanja novih znanja i iskustava sa željom za razvojem i nastavkom karijere u Oružanim snagama RH.

"Prijavio sam se na dragovoljno vojno osposobljavanje jer sam osjetio poziv. To je čast i dužnost prema našoj domovini!" rekao je ročnik Josip Bilandžić.

Prva dva tjedna posvećena su uvođenju i prilagodbi na vojno okružje, a nakon polaganja svečane prisege, slijedi glavno obučno razdoblje. Ono obuhvaća podizanje psihofizičke spremnosti, pripremna gađanja, pojedinačne vojničke zadaće u realnim uvjetima, a na kraju petotjednog razdoblja objedinjuju se sva znanja i vještine stečene kroz dotadašnju obuku. Kraj dragovoljnog vojnog osposobljavanja obuhvaća završno ocjenjivanje te natjecanje za najboljeg ročnika i ročnicu.

Prva dva tjedna posvećena su uvođenju i prilagodbi na vojno okružje

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

TEKST

Janja Marijanović
Šaravanja

FOTO

Filip Klen

NOVO POJAČANJE POSTROJBI **HRVATSKE VOJSKE**

Kadeti su osim čina
poručnika primili časnički
bodež, rješenje o prijmu
u djelatnu vojnu službu
i Odluku o rasporedu u
postrojbe Hrvatske vojske

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

U vojarni "Petar Zrinski" u Zagrebu 28. kolovoza 2024. svečano je uručeno prvi časnički čin kadetima Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman", a čin poručnice/poručnika primilo je 65 kadetkinja i kadeta 17. i 18. na-raštaja diplomskih i preddiplomskih siveučilišnih studijskih programa Vojno inženjerstvo, Vojno vođenje i upravljanje te Vojno pomorstvo. Kadeti su osim čina poručnika primili časnički bodež, rješenje o prijmu u djelatnu vojnu službu i Odluku o rasporedu u postrojbe Hrvatske vojske.

Svečanosti je naznačio potpredsjednik Vlade RH i ministar obrane Ivan Anušić, načelnik Glavnog stožera OSRH general-pukovnik Tihomir Kundid, zapovjednik Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" general-bojnik Slaven Zdilar, savjetnik Predsjednika RH za obranu Ivica Olujić, predstavnici zagrebačkog i splitskog siveučilišta, te Siveučilišta obrane i sigurnosti i drugi. Nakon što je novim časnicima OSRH uručio prve časničke činove, ministar je rekao da su oni najbolje što hrvatska država i vojska imaju. "Kad smo devedesetih godina uspjeli pobijediti nadmoćnog neprijatelja bili smo vođeni željom za samostalnom i neovisnom Hrvatskom u čemu smo na kraju i uspjeli. Vi ste danas jamac sigurnosti naše države da više nikad ne moramoći u ratove i slati mlade ljude na prvu crtu", rekao je ministar i naglasio kako biti vojnik nije samo posao nego i poziv. "Odoru koju nosite nosili su najveći heroji Domovinskog rata i na to morate biti ponosni i imati odgovornost prema njoj", poručio je ministar i novim časnicima Hrvatske vojske zaželio puno uspjeha u njihovim karijerama.

General-bojnik Slaven Zdilar u svojem je obraćanju rekao kako se dodjelom prvog časničkog čina kadetima slavi njihov uspjeh, koji je rezultat njihova truda i posvećenosti zadaćama. "Prošli ste sve izazove kadetske obuke i školovanja, te zasluzeno došli do ovog trenutka kad preuzimate svoje prve časničke dužnosti. Vi ste kročili putem naših heroja iz Domovinskog rata i izabrali poziv koji traži odricanje i velik trud, ali izabrali ste i čast, ponos i emociju koju imaju samo odabrani. Vaša je zadaća čuvati naše vrijednosti,

"Odoru koju nosite nosili su najveći heroji Domovinskog rata i na to morate biti ponosni i imati odgovornost prema njoj", poručio je ministar i novim časnicima Hrvatske vojske zaželio puno uspjeha u njihovim karijerama

"Vi ste danas jamac sigurnosti naše države da više nikad ne moramo ići u ratove i slati mlade ljudе na prvu crtu", rekao je ministar obrane Ivan Anušić i naglasio kako biti vojnik nije samo posao nego i poziv

---

unapređivati ih te se boriti za njih", istaknuo je general Zdilar i poručio kadetima da ulazak u djelatnu vojnu službu znači preuzimanje velike odgovornosti jer će kadeti svojim znanjem i hrabrošću voditi, motivirati i usmjeravati druge.

General-pukovnik Tihomir Kundid rekao je da dodjela časnikačnog čina kadetima nije samo puka formalnost, nego simbolizira njihova dosadašnja postignuća kroz školovanje i obuke, ali i preuzimanje velike odgovornosti za obnašanje dužnosti koje su im povjerene. "Danas započinje nova era u vašim vojnim karijerama, što podrazumijeva nastavak učenja i usvajanja novih praktičnih znanja i vještina", poručio je načelnik i naglasio snagu karaktera, psihičku čvrstoću i odlučnost kao glavne značajke koje karakteriziraju svakog uspješnog časnika.

U 17. naraštaju studijske programe završilo je 26 kadeta, od toga je zvanje magistra Vojnog vođenja i upravljanja te magistra Vojnog inženjerstva steklo po 13 kadeta. U 18. naraštaju studijske programe završilo je 27 kadeta, od toga je zvanje prvostupnika Vojnog inženjerstva steklo devet kadeta, a zvanje prvostupnika Vojnog vođenja i upravljanja 18 kadeta. U sklopu Integriranog studija Vojnog pomorstva zvanje magistra steklo je 12 kadeta, od kojih su četiri kadeta smjer Vojno brodostrojarstvo, a smjer Vojna nautika njih osam.

Poručnik korvete Luka Kirac kaže da dobivanjem prvog časnikačnog čina osjeća prije svega ponos i ispunjenost. Od prve časnike dužnosti očekuje mnogo izazova, ali veseli se tome i nestrpljivo iščekuje svoj prvi radni dan u postrojbi. Poručnica Ivona Vidović završila je studij Vojnog vođenja i upravljanja i nakon pet godina školovanja i obuke kaže da je teško organizirati misli na ovaj poseban dan koji je jedan od najvažnijih u njihovim životima. Kao buduća zapovjednica voda u postrojbi Hrvatske kopnene vojske na svojoj novoj dužnosti planira kombinirati svoja stечena znanja s iskustvima starijih dočasnika i časnika koji su u postrojbama već neko vrijeme.

Poručnik Martin Krešan izrazio je uzbudjenje zbog početka svoje časnike karijere i smatra kako je spremna za svoju novu dužnost, te da je tijekom školovanja dobio potrebna znanja koja će s vremenom usavršavati.

"Vi ste kročili putem naših heroja iz Domovinskog rata i izabrali poziv koji traži odricanje i velik trud, ali izabrali ste i čast, ponos i emociju koju imaju samo odabrani. Vaša je zadaća čuvati naše vrijednosti, unapređivati ih te se boriti za njih", istaknuo je zapovjednik HVU-a general-bojnik Slaven Zdilar

---

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

"Danas započinje nova era u vašim vojnim karijerama, što podrazumijeva nastavak učenja i usvajanja novih praktičnih znanja i vještina", poručio je načelnik Glavnog stožera general-pukovnik Tihomir Kundid i naglasio snagu karaktera, psihičku čvrstoću i odlučnost kao glavne značajke koje karakteriziraju svakog uspješnog časnika

U 17. naraštaju studijske programe završilo je 26 kadeta, od toga je zvanje magistra Vojnog vođenja i upravljanja te magistra Vojnog inženjerstva steklo po 13 kadeta. U 18. naraštaju studijske programe završilo je 27 kadeta, od toga je zvanje prvostupnika Vojnog inženjerstva steklo devet kadeta, a zvanje prvostupnika Vojnog vođenja i upravljanja 18 kadeta. U sklopu Integriranog studija Vojnog pomorstva zvanje magistra steklo je 12 kadeta, od kojih su četiri kadeta smjer Vojno brodostrojarstvo, a smjer Vojna nautika njih osam

U 2014. godini na HVU-u započela su dva sveučilišna studijska programa: Vojno inženjerstvo (VI) i Vojno vođenje i upravljanje (VViU). Studiji su namijenjeni za obrazovanje budućih časnika Oružanih snaga RH. Razvijeni su u suradnji OSRH i Sveučilišta u Zagrebu, a kadete nakon završetka studija čeka siguran posao u postrojbama OSRH na mjestima prvih časničkih dužnosti.

Studijski program Vojno pomorstvo (VP) petogodišnji je integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij na-

mijenjen obrazovanju budućih časnika Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske. Smjerovi studija su Vojna nautika i Vojno brodostrojarstvo. Razvijen je i akreditiran 2018. godine u suradnji Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" i Sveučilišta u Splitu. Omogućava obrazovanje, osim za dužnosti u mornarici, i za dužnosti u okviru pomorske policije, lučke kapetanije, obalne strže i drugih ovlaštenih javnih službi na vodama mora ili kopnenim vodama.

HVU

Međunarodna konferencija CETRA, osma po redu, održana je u Cavtatu. Naglasak konferencije bio je na razvoju cestovne i željezničke infrastrukture, prateći znanstvene, ali i novonastale prirodne, društvene i tehnološke potrebe, a na njoj je sudjelovao i Matej Tadić mladi poručnik Hrvatske vojske uz mentorstvo prof. dr. sc. Vesne Dragčević i umirovljenog brigadira Tihomira Tandarića

TEKST

Tomislav Vidaković

FOTO

privatna arhiva

Poručnik Matej Tadić pripadnik Gardijske mehanizirane brigade Inženjerijske bojne

Na konferenciji su sudjelovali predstavnici iz 39 zemalja, a u zborniku radova objavljeno je 159 prezentiranih i pomno odabralih radova

A photograph of a Bailey bridge, a temporary truss bridge, spanning a river. The bridge is made of dark green steel beams forming a triangular lattice structure. It is supported by concrete piers and sits on wooden枕木 (枕木). In the background, there are lush green mountains under a clear blue sky. Some trees are visible in the foreground on both sides.

Most Bailey

MLADI HRVATSKI ČASNIK RUČNOM ELITOM

HVU

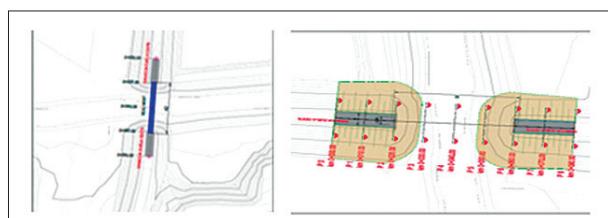
Iako se transportne potrebe širom svijeta razlikuju u detaljima, postoje brojne koristi od dijeljenja rezultata istraživanja kao i razmjene praktičnih iskustava. Međunarodna konferencija CETRA imala je cilj omogućiti dijalog među stručnjacima o važnim pitanjima i aspektima cestovnog i željezničkog sektora. Organizatorima konferencije krajnji je cilj popuniti prazninu između teorije i prakse u dizajnu kompleksnih cestovnih i željezničkih sustava.

KONTINUITET SUDJELOVANJA

Međunarodna konferencija CETRA održava se svake dvije godine što omogućava organizatorima i sudionicima pratiti najnovije trendove i istraživanja u području prometne infrastrukture te prezentaciju novih znanstvenih i stručnih dostignuća. Hrvatsko vojno učilište prvi se put predstavilo tijekom 6. Međunarodne konferencije CETRA radom časnika Vojске Crne Gore poručnika Peke Nikolića s temom *Interpolacija vojnih cesta u mrežu javnih cesta u uvjetima elementarnih nepogoda*. Bio je to završni rad poručnika Nikolića na studiju Vojnog inženjerstva na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman" u Zagrebu. Ovogodišnjim sudjelovanjem poručnika Mateja Tadića, koji je već drugi polaznik HVU-a koji izlaže svoj znanstveni rad na ovoj konferenciji, nastavljen je kontinuitet nastupa na tom cijenjenom stručnom međunarodnom skupu. Oba polaznika HVU-a na ovoj su konferenciji postigli veliku zapaženost i interes za objavu radova. Sudjelovanjem na 8. Međunarodnoj konferenciji o cestovnoj i tračničkoj infrastrukturi mladi poručnik Matej Tadić pokazao je iznimnu kvalitetu i

**Pripadnici
Hrvatske vojske
uvijek spremno
pomažu civilnim
institucijama**

Nacrt podizanja Baileyeve mosta

kompetentnost stečenu na HVU-u "Dr. Franjo Tuđman". To je i potvrđeno nastupom na konferenciji i zavidnom interesu međunarodne znanstvene zajednice, ali i sveopće javnosti za objavljenim radom mladog časnika. Sudjelovanjem na takvim skupovima dodatno se potvrđuje značaj obrazovanja Hrvatske vojske kao i kompetentnost HVU-a kao meritorne znanstvene ustanove koja pruža perspektivu mlađim časnicima u napredovanju u znanstvenim krugovima.

KADA JE NAJTEŽE TU JE HRVATSKA VOJSKA

Poručnik Tadić predstavio je rad na temu *Sanacija prometnice - postavljanje vojnog mosta Bailey*, koji je rezultat njegovih istraživanja provedenih u sklopu kolegija Ceste koji je dio nastavnog programa na smjeru Vojnog inženjerstva. Njegovo istraživanje fokusirano je na sanaciju trase ceste zbog poplave i ponovnu izgradnju mosta preko rijeke na mjestu srušenog mosta s ciljem ponovne uspostave potrebne prometne povezanosti. Rad detaljno opisuje postavljanje vojnog montažnog mosta Bailey koji koriste inženjerske postrojbe Oružanih snaga RH. Pokazuje također i važnost i

Sudjelovanje poručnika Mateja Tadića na prestižnom skupu ističe važnost kontinuiranog obrazovanja i usavršavanja pripadnika Hrvatske vojske te njihovu posvećenost stručnom i znanstvenom radu

Kontinuitet u sudjelovanju na Međunarodnoj konferenciji CETRA pokazatelj je izvrsne suradnje u znanstvenom pristupu aktualnim temama i problematikama kao i o angažiranju vojske u elementarnim nepogodama te sinergijskoj suradnji s polaznicima iz oružanih snaga prijateljskih i partnerskih zemalja što je rezultat visoke kvalitete obrazovanja studijskih programa Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman"

nezamjenjivost Oružanih snaga RH u slučaju elementarnih nepogoda koje nerijetko u tenu mogu uništiti kompletну infrastrukturu.

VAŽNOST OBRAZOVANJA I USAVRŠAVANJA

Poručnik Tadić opisao je organizaciju i provedbu zadaća kroz sve segmente. Od izviđanja i planiranja preko organizacije pa sve do izvođenja samih radova. Oružane snage svojom stručnošću i sposobljenošću, uz korištenje mehanizacije, mogu u vrlo kratkom roku završiti izgradnju pristupne ceste i postavljanje mosta Bailey. Inženjerijske postrojbe OSRH imaju značajnu ulogu u oporavku i spašavanju civilnog stanovništva tijekom elementarnih nepogoda, pokazujući svoj

Svladavanje prirodnih prepreka i postavljanje mosta

Kroz izložene radove vidljivo je kako je Hrvatska vojska važan čimbenik pomoći civilnim strukturama u zemlji i izvan naših granica u različitim oblicima pomoći u izvanrednim kriznim situacijama

humanitarni karakter i sveukupnu važnost u mirnodopskim uvjetima. Pozivom na međunarodne konferencije nastavlja se suradnja Hrvatske vojske i međunarodne znanstvene zajednice kroz sudjelovanje na velikim međunarodno priznatim konferencijama što je ostvareno i sudjelovanjem na ovogodišnjoj konferenciji. Sudjelovanje poručnika Tadića na ovakvom prestižnom skupu ističe važnost kontinuiranog obrazovanja i usavršavanja pripadnika Hrvatske vojske te njihovu posvećenost stručnom i znanstvenom radu.

Kroz izložene radove vidljivo je kako je Hrvatska vojska važan čimbenik pomoći civilnim strukturama u zemlji i izvan naših granica u različitim oblicima pomoći u izvanrednim kriznim situacijama. Kontinuitet u sudjelovanju na međunarodnoj konferenciji pokazatelj je izvrsne suradnje u znanstvenom pristupu aktualnim temama i problematikama kao i o angažiranju vojske u elementarnim nepogodama, sinergijskoj suradnji s polaznicima iz oružanih snaga prijateljskih i partnerskih zemalja te visoke kvalitete obrazovanja i visoke razine studijskog programa Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman".

6th International Conference on Road and Rail Infrastructure
CETRA 2020*

Military road interpolation into public roads network in conditions of natural disaster

Colonel Tihomir Tandarić
Croatian Defence Academy
"Dr.Franjo Tuđman",
Croatia
tihomirtandaric@yahoo.com

2nd Lieutenant Peko Nikolić
Army Forces of Montenegro,
Montenegro,
pnikolic3011@gmail.com

Prof. Vesna Dragčević Ph.D.C.E.
University of Zagreb,
Faculty of Civil Engineering,
Croatia
vesna.dragcevic@grad.unizg.hr

Međunarodna
konferencija CETRA 2020

UGOVORNI PRIČUVNICI

Olimpijske igre najveći su svjetski sportski događaj koji brojnim sportašima pruža mogućnost ispričati svoju životnu i sportsku priču i upisati se u sportsku povijest prožetu mnogim velikim pričama, pothvatima i rezultatima

ZLATNA OLIMPIJSKA POBJEDNIČA IZ PARIZA U ĐŽUDU

TEKST

Ivan Šurbek

FOTO

HINA/Damir Senčar (ds)

**Barbara Matić,
29-godišnja
ugovorna
pričuvnica**

**Hrvatske vojske na
Olimpijskim igrama
u Parizu donijela
je Hrvatskoj prvu
zlatnu medalju u
džudu u kategoriji
do 70 kilograma**

Olimpijske su igre, XXXIII. po redu, završene. Dojmovi se još slijede, uspjesi hrvatskih sportaša ponovno su izazvali veliku pažnju javnosti, pa mediji pokušavaju doći do izjave, intervjuja ili prilike za razgovor s natjecateljima. Barbara Matić, jedna od onih koja je dosta medijski eksponirana zadnjih dana, i to s pravom, glavna je junakinja naše priče.

Dvostruka svjetska prvakinja u kategoriji do 70 kilograma (Budimpešta 2021., Taškent 2022.), brončana iz Dohe 2023., aktualna europska prvakinja koja je naslov osvojila ove godine u Zagrebu, velikim je uspjesima u svojoj karijeri pridodala i ono što joj je do sada nedostajalo. Olimpijsku medalju zlatnog sjaja koju je sanjala cijeli svoj sportski život. Kompletirala je Barbara tako sve najveće uspjehe koji se mogu postići u sportu, a ova je godina svakako za nju najuspješnija, te vrhunac njegove bogate sportske karijere.

Olimpijske igre najveći su svjetski sportski događaj koji brojnim sportašima pruža mogućnost ispričati svoju životnu i sportsku priču i upisati se u sportsku povijest prožetu mnogim velikim pričama, pothvatima i rezultatima. Priče o uspjesima, borbi, radu, trudu, zalaganju pišu svake igre. Događaj koji se odvija svake četiri godine i koji je za mnoge sportaše vrhunac karijere jer ta medalja

znači više od bilo kojeg drugog sportskog uspjeha.

FANTASTIČNA GODINA

Sudjelovati na igrama velika je čast, a još veća kada na otvaranju Igara budete izabrani kao stjegonoša odnosno barjaktar te nosite zastavu svoje države. Upravo je tu čast dobila Barbara Matić od Hrvatskog olimpijskog odbora koji ju je zajedno sa zlatnim olimpijcem s Igara u Riju Giovannijem Černogorozom odabrao za ovu važnu ulogu.

“Čast je nositi zastavu svoje domovine. To je san svakog sportaša, to je priznanje tebi. Bili su teški vremenski uvjeti, kiša je kvarila ugodaj, ali o tome se ne razmišlja, to je jednostavno nešto veličanstveno. Bila je dobra ideja domaćina, ali u izvedbi nije sve išlo baš najbolje jer nismo puno toga mogli vidjeti”, kaže Barbara.

U razgovoru za Hrvatski vojnik podijelila je dojmove s Igara, ali i osvrnula se na svoj životni put, idole i sve ono što je prethodilo osvajanju olimpijskog zlata. Posebno je ponosna na ovu godinu koja je za nju bila uspješna. “Ova je godina zaista fantastična. Od šest turnira na kojima sam nastupala do Olimpijskih igara osvojila sam pet zlata i jednu broncu. Boju godinu nisam mogla poželjeti”, kaže. Samim time i očekivanja na Olimpijskim

UGOVORNI PRIČUVNICI

igrama i apetiti bili su visoki. U Tokiju je bila također jedan od favorita za medalju, ali medalja je izostala jer je bila poražena u borbi za broncu.

Pariške su igre ipak donijele drugačiju novu priču. Nakon početnih dojmova s otvaranja, kad su počele borbe Barbara je pokazala odlučnost i namjeru s kojom je došla na ove igre, a to je bilo osvajanje odličja. Bila je svjesna da je favorit za medalju, a sjajna sezona koja je iza nje samo je podigla ljestvicu njezinih ambicija. Kaže kako se nadala medalji, ali nije očekivala zlato. Nikad se nisam bolje osjećala, fizički i kondicijski. Doduše, imala sam tu jednu ozljedu ramena, ali o tome nisam htjela govoriti u medijima.

BILA JE NEPOBJEDIVA

Barbara je prema jednoglasnom mišljenju kompletne sportske javnosti od prve borbe izgledala zaista nezastavljivo, što definitivno i jest bilo tako. U prvu je borbu ušla suvereno, odradila je bez problema, potvrdivši status favorita. Niz koji je uslijedio samo je potvrdio da su svi koji su vjerovali u njezin uspjeh u pravu jer je splitska džudašica zaista pokazala dominaciju na ovim igrama. Finalna je borba za nju, kako kaže, bila borba u kojoj nije imala što izgubiti i u nju je ušla vrlo relaksirano, bila je jako opuštena jer je znala da može samo dobiti. Srebro je već imala u svojim rukama, a zlato je trebala osvojiti.

“Ušla sam opušteno u tu borbu, jednostavno nisam imala što izgubiti, to je finale. Ova je kategorija dugi niz godina bila vrlo neizvjesna i teška i danas je takva. Djevojka koja je petnaesta na ljestvici bez problema može pobijediti onu koja je prva. Sve je zaista bilo dobro, bila sam jako smrrena. Imam neki svoj ritam prije borbe. Volim vizualizirati borbu, razmisliti o tome što ću napraviti kako bi borba trebala izgledati. Nikad ne izgleda tako”, kroz smijeh će Barbara, “ali bitno mi je kako bi imala neki svoj plan i znala što želim, te se adekvatno pripremila i misli usmjerila na borbu”. Nakon osvajanja zlatne medalje zaslужeno je dobila pohvale sa svih strana, a interes medija nakon završetka Igrana ne jenjava. O njima govori sa sjajem u očima, pomalo i nesvesna uspjeha koji je postigla

Barbara je nakon osvajanja zlatne medalje zaslужeno dobila pohvale sa svih strana, a interes medija nakon završetka Igrana ne jenjava. O Igrama govori sa sjajem u očima, pomalo i nesvesna uspjeha koji je postigla

u očima, pomalo i nesvesna uspjeha koji je postigla, a odmor tek slijedi. Barbara kaže da je nakon osvajanja zlata prvo nazvala sestru, a zatim se čula sa svima ostalima.

Sestre Matić, Barbara i Brigit Matić (danasa Ljuba) zajedno su trenirale džudo, ali mlađa Brigit postala je majka u međuvremenu pa je tako odustala od karijere. Jedno je vrijeme također bila ugovorna pričuvnica Hrvatske vojske. Zajedno dijele uspjehe, a u Brigitima ima svojeg najvećeg navijača koji je u potpunosti razumije i zna kroz što prolazi. Osvrnula se Barbara i na svoje djetinjstvo, uzore, te istaknula kako je izgledao boravak u Parizu.

“Organizacija Igrana u Parizu bila je zaista na visokoj razini”, ističe. “Za razliku od Tokija, ovdje je sve bilo predviđeno da bude točno u minuti, i tako je i bilo. Kreveti u Parizu bili su pak izrađeni od kartona kako bi se poslije mogli reciklirati, ali Matić kaže da njoj to nije smetalo. “Bili su malo tvrdi, meni to odgovara, a i veličina barem za mene nije bila problematična. Nismo imali klimu u sobi, to je bio mali problem, ali

Svi smo bodrili jedni druge, pratili se na različitim natjecanjima, bila je odlična atmosfera. Točno se znao raspored kad se tko natječe i trudili smo se maksimalno bodriti jedni druge. Ovdje se baš jako osjećao taj duh olimpizma. Bilo je predivno

dobro, nije bilo niti pretjerano vruće jer su srećom prvi dani bili pomalo kišoviti, pa temperature nisu bile tako visoke. Imali smo ventilatore i bilo je izdrživo. Spavali smo vjerujte i u gorim uvjetima, bilo je zaista svega do sada, a u Parizu sam često jer nam je ondje svake godine završni turnir tako da već grad pomalo i poznajem. Ovo su mi treće igre i s ovih nosim najbolje dojmove. U Tokiju su nedostajali navijači na tribinama, a Rio su bile moje prve igre tako da je ovdje dojam najbolji jer sam već poznavao mnoge naše sportaše. Svi smo bodrili jedni druge, pratili se na različitim natjecanjima, bila je baš odlična atmosfera. Točno se znao raspored kada se tko natječe i trudili smo se maksimalno bodriti jedni druge. Ovdje se baš jako osjećao taj duh olimpizma. Bilo je predivno“.

JANICA KOSTELIĆ – UZOR

“Uzor mi je Janica Kostelić, ono što je ona napravila za skijanje, ja sam htjela napraviti za svoj sport, kako bi ga ljudi zavoljeli i kako bih potaknula mlađe da se bave ovim sportom. Mislim da sam na dobrom putu. Treniram u atomskom skloništu, trenirala sam prvo u jednom koje je poplavilo, pa sad treniram u drugom“, kroz smijeh će Barbara, te dodaje da uvjeti nisu idealni, zbog dva nosiva stupa koji smetaju i trebaju paziti. “Puno je djece bilo na džudu, sad mislim da će ih biti i više“, kaže Barbara, članica Džudo kluba Pujanke iz Splita.

“Navikla sam na takve uvjete, nemam problema s tim, imam zaista odličnog trenera Vladimira Preradovića koji je vrhunski stručnjak, a sve ostalo jednostavno je dio sporta, dio neke moje priče na koju sam ponosna. Tko ima volje, nade i načina, male dvorane imaju čar, meni je najdraže trenirati doma. Da, trenira se ponekad i u velikim teretanama koje su dobro opremljene, ali ove sprave koje mi imamo, to je ono što mi donosi tu posebnu draž i zato je to za mene posebno. Džudo u Hrvatskoj raste, postaje zanimljiviji, ponosna sam na to“.

Riznica hrvatskog sporta bogatija je za novu medalju koja dolazi iz sporta u kojem je do sada, barem na Olimpijskim igrama, nismo imali.

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

Foto: US DoD / Savannah Baldwin / PEO Ground Combat Systems

AMERIKANCI TESTIRAJU BESPOSADNA KOPNENA BORBENA VOZILA

Američka kopnena vojska sredinom je kolovoza preuzeila dva prototipa besposadnih borbenih kopnenih vozila. Označava ih kao laka robotska borbena vozila (Robotic Combat Vehicle-Light - RCV-L), a program razvoja dio je veće inicijative razvoja borbenih vozila nove generacije (Next Generation Combat Vehicle - NGCV). Prototipove je isporučila tvrtka Textron Systems, odnosno Oshkosh Defense, a preuzimanje je značilo i početak terenskih testiranja na poligonu Aberdeen Proving Ground u državi Maryland. Textronovo vozilo na gusjenicama zasad je označeno kao RIPSAW M3, ima hibridno-električni pogon te ovjes koji omogućava izvršavanje diskretnih zadaća nadzora područja i domet veći od 225 kilometara. Zahvaljujući modularnom dizajnu, vozilo se može prilagoditi različitim misijskim konfiguracijama. Slične karakteristike, barem objavljene, vrijede i za Oshkoshev RCV (Robotic Combat Vehicle). Među kandidatima je i General Dynamics Land Systems s vozilom TRX (Tracked Robot 10-ton), kao i McQ/HDT Global s vozilom WOLF-X. U trenutku objave ove vijesti, nema podataka o tome kad će i konkurenți isporučiti prototipove. Američka kopnena vojska planira testirati izvedbu, mobilnost, izdržljivost i raspoloživost prototipova u idućih nekoliko mjeseci. Testiranja prototipova organizirana su i prije, na fotografiji je jedno od njih provedeno na poligonu Fort Irwin u ljeto 2023. Pobjednik će biti odabran 2025. On će razviti, konstruirati i isporučiti devet završenih prototipova do 2026., a odluka o pokretanju proizvodnje bit će donesena do 2027. godine.

Domagoj Vlahović

Ilustracija: Embraer

POLJACI UBRZAVAJU NABAVU TEŠKOG BVP-A

Foto: Ministerstwo Obrony Narodowej / Leszek Chmerek

Poljski portal Defence24 objavio je informaciju da lokalni obrambeni holding Poljska Grupa Zbrojeniowa (PGZ) želi ubrzati razvoj teških borbenih vozila pješaštva (BVP) za potrebe poljskih oružanih snaga. Program je pokrenut 2023. godine, a cilj je da se dobiju vozila koja će služiti za potporu glavnim borbenim tenkovima Abrams nedavno uvedenim u operativnu uporabu u 18. mehaniziranoj diviziji. Dosad se govorilo o tome da će PGZ i ostale poljske tvrtke dizajnirati i proizvesti teški BVP vlastitim kapacitetima. No, pitanje je imaju li za to dovoljno vremena. Bilo je najavljeno da će prvi tehnološki demonstrator biti predstavljen do kraja 2023. godine, no taj rok nije ispunjen. Kako piše Defence24, ubrzanje programa postiglo bi se kombinacijom domaćeg i stranog: na strano oklopno vozilo postavila bi se domaća daljinski upravljana kupola/oružna stanica ZSSW-30 koju razvijaju tvrtke Huta Stalowa Wola (HSW) i WB Electronics. Ona je već bila predviđena za teški BVP. Opremljena je automatskim topom Mk44S Bushmaster II kalibra 30 mm, spregnutom strojnicom UKM-2000C te dvama lanserima protuoklopnih projektila Spike LR. Ugrađeno je i osam lansera dimnih kutija, sustav za upravljanje paljborom sa sposobnostima *lovac-ubojica*, naprednom optikom, laserskim daljinomerima, sustavima za noćno gledanje te poboljšanim sustavom za određivanje ciljeva. Takva se kupola inače već integrira na dva domaća BVP-a: budući Borsuk na gusjenicama (na fotografiji, prototipovi u fazi testiranja) i aktualni Rosomak (na kotačima, inačica finske Patrije). Međutim, Poljaci navode da analize rata u Ukrajini govore da, barem što se tiče BVP-a na gusjenicama, suvremena bojišnica traži teža i bolje oklopljena vozila. Prema tekstu s portala Defence24, trenutačno postoje tri kandidata za poljski teški IFV. Naravno, sva tri mogu biti prilagođena instalaciji kupole ZSSW-30. To su Lynx njemačke tvrtke Rheinmetall, Tulpar koji proizvodi turski Otokar te Redback južnokorejske tvrtke Hanwha. Poljski analitičari kažu da je potonje vozilo favorit, već i zbog jako dobre suradnje poljskog ministarstva obrane s vojnom industrijom dalekoistočne zemlje.

Domagoj Vlahović

A-29 – PRVI BORBENI AVION ZA URUGVAJ NAKON 1981.

Brazilski proizvođač aviona Embraer 26. je kolovoza objavio da će Urugvaj postati šesta južnoamerička zemlja čije će oružane ili sigurnosne snage koristiti lake jurišne jednomoitorne turboprop avione A-29 (EMB-314) Super Tucano. Dosadašnji kupci su Brazil, Čile, Ekvador, Kolumbija i Paragvaj, a sve zajedno ih u svijetu ima petnaestak. Ugovor zasad podrazumijeva isporuku jedne letjelice, no uz obvezu Urugvaja

da kupi još pet. Embraerove obveze uključuju i isporuku misijske opreme, integriranu logističku potporu te letni simulator. Zanimljivo, to je prva urugvajska kupnja borbenog aviona za ratno zrakoplovstvo još od 1981. godine. Brazilска tvrtka navodi da je više od 160 aviona A-29 dosad pokazalo veliku operativnu fleksibilnost, od vlažnih i vrućih amazonских prašuma, preko čileanskih sjevernih pustinja i ledene

juga, sve do planinskih područja Kolumbije i Ekvadora te atlantskih i pacifičkih obala. Avioni su, među ostalim, korišteni za nadzor ilegalnih aktivnosti, promatranje granica, izviđanje i naprednu obuku. Trup je dugačak 11,38 m, visok 3,97 m, a raspon krila je 11,14 m. Maksimalna brzina aviona je 593 km/h, najveća visina leta 10 670 m, a maksimalna poletna masa 5200 kg.

Domagoj Vlahović

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

DANSKA KUPUJE NOVE CV90

Danska će za potrebe svojih oružanih snaga kupiti novih 115 borbenih vozila pješaštva CV90. Posao vrijedan 9,975 milijardi danskih kruna (1,336 milijardi eura) objavljen je na službenom internetskom portalu Europske unije TED (Tenders Electronic Daily). Nordijska zemlja traži vozila u inačici CV9035 MkIIIC, baš takva kupuje i Švedska, a proizvodit će se u pogonima tvrtke BAE Systems Hägglunds, švedske podružnice britanskog konglomerata. Ipak, u projekt danskih vozila bit će uključene i neke tamošnje tvrtke. Nabava CV90 potpuno je logična za Dansku, kopnene snage

Foto: NATO

koriste ista vozila još od 2007. godine, a s BAE Systemsom nedavno su dogovoren projekti modernizacije postojeće flote od 44 vozila. Inačica CV9035 MkIIIC opremljena je automatskim topom Bushmaster III kalibra 35 mm, te dizajnirana s fokusom na sposobnosti preživljavanja

i mobilnosti. Elektronička arhitektura podupire i potencijalne buduće nadogradnje. Masa vozila je oko 32 tone, a može narasti do 35 tona. Isporuka 115 vozila Danskoj očekuje se između 2026. i 2029. godine.

Domagoj Vlahović

ŠVEDSKI KOMPOZIT ZA SINGAPURSKE BRODOVE

Foto: U. S. Navy / Mass Communication Specialist Seaman Michael Colemanberry

Švedska tvrtka Saab objavila je 22. kolovoza vijest o sklanjanju ugovora sa singapurskom Agencijom za obrambenu znanost i tehnologiju

DSTAD (Defence Science & Technology Agency) o isporuci šest kompozitnih nadgrađa za buduće višenamjenske borbene brodove MRCV

(Multi-Role Combat Vessel) Ratne mornarice Republike Singapur. Prema ugovoru, Saab preuzima odgovornost za detaljni dizajn, proizvodnju i konačnu montažu kompozitnih nadgrađa. Poznata po svojoj maloj masi, ta nadgrađa imaju ključnu ulogu u poboljšanju stabilnosti brodova. Očekuje se da će prvi od šest brodova biti isporučen singapurskoj ratnoj mornarici 2028. godine. Projekti ih i gradi singapurska tvrtka ST Engineering Marine uz pomoć Saaba, a imat će istisninu između 8000 i 10 000 tona.

Brodovi MRCV značajan je napredak za Ratnu mornaricu i dizajnirani su zamjeniti

zastarjele raketne korvete klase Victory (na fotografiji je jedna od njih, RSS Valiant). Njihova je najzanimljivija karakteristika uloga *matičnog broda*, što znači da su sposobni za lansiranje i upravljanje besposadnim sustavima u zraku, na površini mora i pod morem. Brodovi će biti opremljeni i naprednim oružjem, uključujući protuzračne rakete Aster i VL Mica te lokalno razvijenu protubrodsku raketu Blue Spear. Koncept djelovanja brodova temelji se na integraciji umjetne inteligencije i analitike podataka, što im omogućuje brzo procesuiranje velikih količina informacija.

Janja Marijanović Šaravana

NOVI LCS ZA AMERIČKU MORNARICU

U kolovozu ove godine Američka ratna mornarica uvela je u operativnu uporabu USS Kingsville (LCS-36), tzv. LCS brod (Littoral Combat Ship) klase Independence, dizajniran za operacije u priobalnim područjima, ali i otvorenim oceanima. USS Kingsville prvi je brod koji nosi to ime, odabrano kao priznanje teksaškom gradu Kingsvilleu i njegovim povijesnim vezama s američkim oružanim snagama. Dizajn broda temelji se na trimarskom trupu, čime dobiva prednost u brzini i stabilnosti. Opremljen je s više oružnih sustava, uključujući top BAE Systems Mk 110 kalibra 57 mm, strojnice kalibra .50 i lansirni sustav za projektilе Evolved SeaRAM s 11 celija. USS Kingsville također nosi dva helikoptera MH-60R/S Seahawk. Propulzijski sustav omogućuje mu postizanje brzina većih od 40 čvorova,

s maksimalnom brzinom od 47 čvorova. Brod ima domet od 4300 nautičkih milja pri krstarećoj brzini od 20 čvorova. Brodove klase Independence dizajnirao je Austal USA za mornaricu Sjedinjenih Država. Namijenjeni su ponajprije za operacije u priobalnim područjima, uključujući pomorsku sigurnost, nadzor pomorskih područja i odvraćanje. Dio su šireg programa LCS, koji također uključuje brodove klase Freedom tvrtke Lockheed Martin. Konstrukcija je od laganog aluminija, što pridonosi brzini i okretnosti, ali čini brodove podložnijima oštećenjima u usporedbi s brodovima s čeličnim trupom. Brodovi klase Independence suočili su se s različitim finansijskim izazovima, uključujući prekoračenja troškova, koroziju i pukotine na trupu, što je utjecalo

na njihovu operativnu učinkovitost. Mornarica je poduzela mjere poboljšanja, među ostalim, povećavajući razinu zaštite od korozije i nadograđujući pogonske sustave. Mornarica je naručila dodatne brodove iz klase Independence, s planiranim ukupno 19, iako su neki od ranijih brodova povučeni iz uporabe zbog visokih troškova nadogradnje. Kako komentira portal Army Recognition, iako su ti brodovi sposobni za određene zadaće, njihovo ograničeno naoružanje i strukturalni problemi izazvali su rasprave o njihovoj dugoročnoj učinkovitosti i uporabljivosti. Ipak, mornarica koristi iskustva steklena s klasom Independence kako bi, primjerice, poboljšala dizajn budućih manjih borbenih površinskih brodova.

Janja Marijanović Šaravanja

RATNA MORNARICA

TEKST
Mario Gačić

NOVI PROLAZI I NOVI BRODOVINA ARKTIKU

Povlačenje leda na sjevernoj polutki jedna je od najzapaženijih posljedica globalnog zatopljenja. Postoje procjene da će ljetni led na Arktičkom oceanu potpuno nestati do 2035. godine. Osim klimatoloških, to bi moglo dovesti i do drugih promjena. Arktik je jedno od zadnjih područja na svijetu koje čovjek nije gotovo pa potpuno iskoristio za crpljenje prirodnih resursa. Njegova oštra klima i niske temperature nisu pogodni za ljudski život, što je dugo bila prirodna barijera za

eksploataciju. Ali klimatske promjene to brzo mijenjaju.

Jedna od posljedica može biti otvaranje novih pomorskih putova između Azije i Europe. Tijekom ljetnih mjeseci već je moguće preko Arktika brodovima stići do europskih i azijskih luka pomoću Sjevernog pomorskog puta koji se sastoji od dvije rute. Nove su rute značajno kraće od *klasičnih* trgovачkih puteva kroz Sueski kanal. A i njegova je uporaba, zbog napada jemenskih Hutija na brodove u Crve-

nom moru, ponekad ograničena. Britanski Ured za nacionalnu statistiku objavio je da je promet u kanalu od sredine prosinca 2023. do početka travnja 2024. smanjen za čak 66 posto u odnosu na isto razdoblje godinu dana prije.

S LEDOLOMCIMA ILI BEZ

Kako bismo ilustrirali koliko bi važni mogli biti novi sjeverni prolazi, možemo ih usporediti s tradicionalnom rutom od Rotterdam do Šangaja u

Topljenje ledenog pokrova na najsjevernijem dijelu našeg planeta donosi velike geostrateške promjene. Prohodnost pomorskih putova te mnogobrojni prirodni resursi izazivaju prvorazredne interese velikih sila. Za čuvanje tih interesa jačaju i oružane snage. Dobar su primjer dvije nove klase brodova kanadske ratne mornarice

**Pramac ophodnog broda kanadske ratne mornarice
HMCS Harry DeWolf
29. kolovoza 2021.
probija se kroz led Sjeverozapadnog prolaza na svojem prvom putovanju kojim je oplovio Sjevernu Ameriku**

Foto: U.S. Navy / Lieutenant Junior Grade Kyle Luchau

Kini. Početkom XIX. stoljeća (kao i danas ako sa sigurnošću želite izbjegći projektile Hutija) brod je morao putovati oko Rta dobre nade u Južnoj Africi. To je udaljenost od 25 500 kilometara. Kad se otvorio Sueski kanal 1869. godine, dugi put oko Afrike mogao se izbjegći te je udaljenost tog putovanja skraćena na 19 500 km.

Sjeveroistočni prolaz skratio bi taj put na samo 15 000 km, čime bi se napravile uštede u gorivu i vremenu. Ta ruta ide najvećim dijelom Arktičkim oceanom (Sjevernim ledenim morem) pokraj najsjevernijih krajeva Rusije da bi na samom kraju došla do Norveške.

Tijekom 2009. godine, dva su njemačka broda za prijevoz teških tereta - Beluga Fraternity i Beluga Foresight, u pratnji

RATNA MORNARICA

ruskog nuklearnog ledolomca 50 let pobedi, prvi put preplovili rutu od južnokorejske luke Busan do Rotterdam-a koristeći Sjeveroistočni prolaz. Brod za prijevoz kontejnera Venta Maersk 2018. je godine preplovio sličnu rutu bez pomoći ledolomca. Do 2030. godine očekuje se da će plovidba Sjeveroistočnim prolazom biti moguća najmanje mjesec dana bez pomoći ledolomaca, te još mjesec dana uz njihovu povremenu pomoći.

Postoji i drugi, ništa manje zanimljiv, Sjeverozapadni prolaz. On ide Arktičkim oceanom pokraj Aljaske i najsjevernijih dijelova Kanade. Problem s ovom rutom je što je, za razliku od sjeveroistočne, jako zahtjevana za navigaciju jer prolazi kroz jako puno tjesnaca i pokraj mnogobrojnih otoka. Osim toga, topljenje leda na tom dijelu puno je manje predvidljivo nego duž obala Rusije. Zbog toga još uvijek nije bilo pokušaja komercijalnih plovidbi Sjeverozapadnim prolazom. Zanimljivo je da se obje rute praktički spajaju u Beringovu prolazu koji dijeli Rusiju od Aljaske, dakle, do Sjedinjenih Američkih Država. To teoretski omogućava da brodovi koji su isplovali iz Kine, Japana ili Južne Koreje na tom mjestu krenu prema Europi ili Sjevernoj Americi.

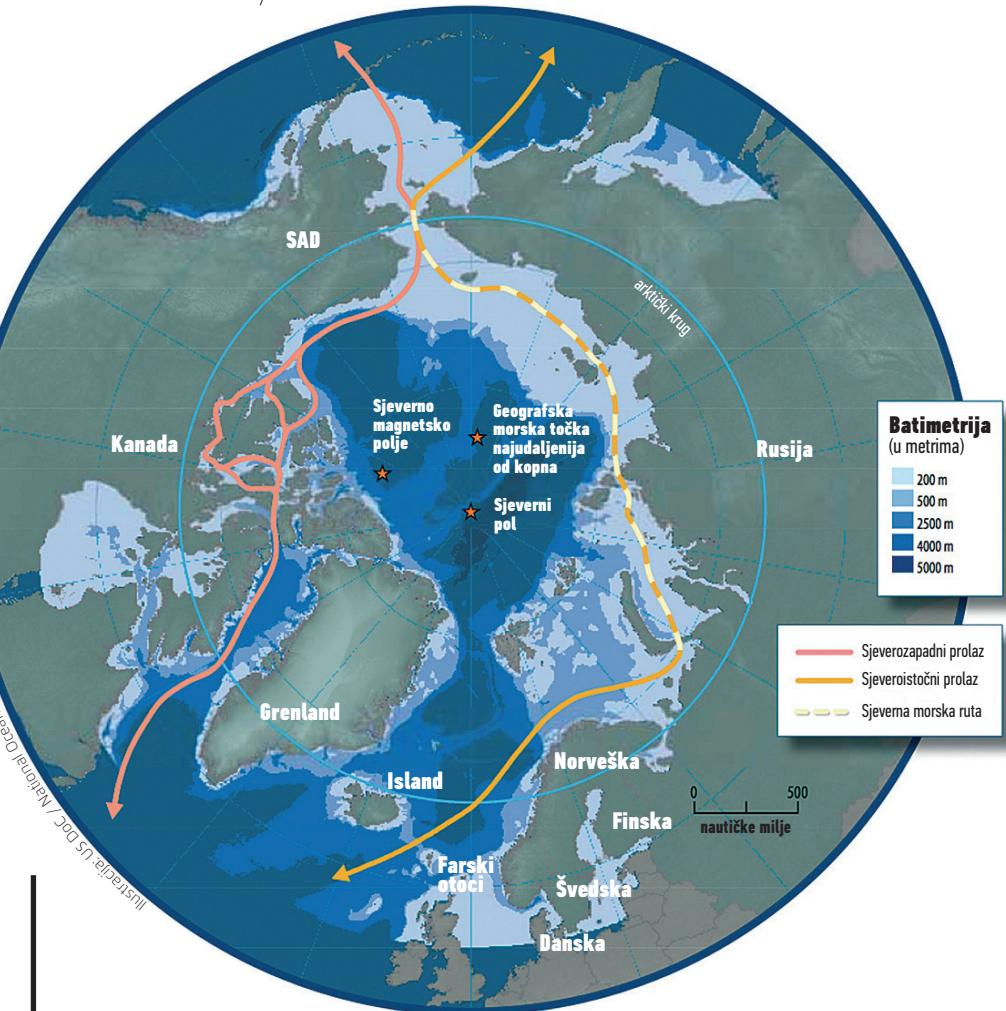
S dalnjim zatopljivanjem ti će prolazi postajati sve prohodniji te se očekuje da će do najkasnije 2060. godine njima ići redoviti komercijalni brodski promet.

NAFTA, PLIN, CINK, ŽELJEZO I TKO ZNA ŠTO JOŠ

Ruski su znanstvenici još 2008. godine objavili procjenu da u području Lomonosovljeva grebena ima deset milijardi tona nafte i plina. Inače, to je podmorski greben (hrbat) u Arktičkom oceanu, dug 1800 km. Pruža se od otoka Ellesmere prema Sjevernom polu, a zatim na jug prema Novosibirskim otocima. Dijeli ocean na dva velika bazena te utječe na morskiju cirkulaciju i kretanje leda. Izdiže se 1800–3400 m iznad najniže točke morskog dna; najviši dio je 975 m ispod mora.

Ruske proračune potvrđili su i američki

Illustracija: USDOC / National Oceanic and Atmospheric Administration / Wikimedia Commons

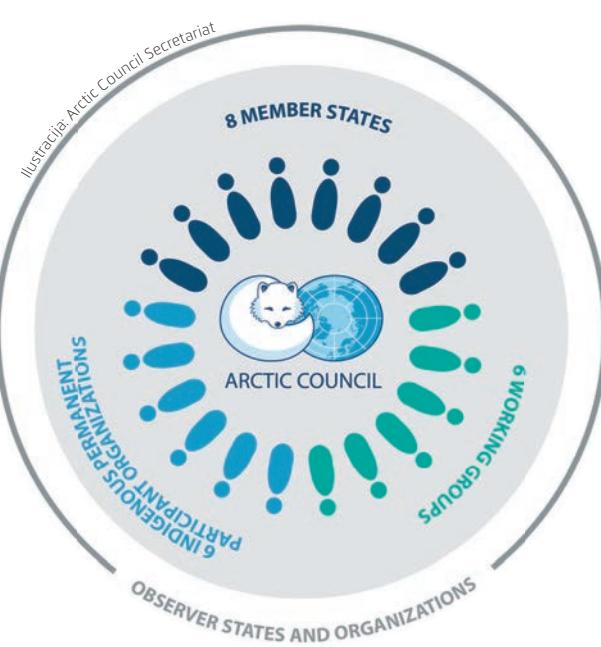

**Zemljovid Arktika
koji prikazuje rute
Sjeverozapadnog
i Sjeveroistočnog
prolaza. Potonji
obuhvaća i tzv.
Rutu kroz Sjeverno
more**

znanstvenici, s procjenama da se četvrtina čitavih svjetskih rezervi nafte i zemnog plina nalazi ispod arktičkog leda. Od 2008. godine procjene su se ponešto promijenile, ali ne puno. Danas znanstvenici procjenjuju da pod i u neposrednoj blizini Arktika stoji 16 posto svjetske neiskorištene nafte i 30 posto svjetskog neotkrivenog plina.

Te 2008. godine istraživačka bušenja Lomonosovljeva grebena bila su preskupa i preopasnja. Istraživački brod morao

Dijagram sa
službenim logom
i struktrom
Arktičkog vijeća,
međunarodnog
tijela koje bi
trebalo osigurati
mirnu raspodjelu
arktičkog
bogatstva.
Nažalost, od
veljače 2022. i
početka ruske
agresije na
Ukrajinu sastanci
vijeća nisu
održavani

bi više dana držati istu poziciju s odmakom od deset metara. Pritom bi se ledene sante pored broda kretale brzinom od dva metra na sat. Zbog toga bi pritisak na brod i bušotinu bio prevelik. Međutim, ako santi leda nema mjesec ili dva, sve se potpuno mijenja. Istraživačka bušenja puno su sigurnija i jeftinija.

Osim nafte i plina, Arktik skriva i velike količine željezne rudače, cinka i rijetkih minerala. Međutim, s povlačenjem leda sve više prema Sjevernom polu, olakšat će se pristup mineralnim bogatstvima u najsjevernijim područjima Aljaske, Kanade i Sibira. A ondje se nalaze stotine tisuća tona svih mogućih rudača i minerala. Rusija je drugi najveći svjetski proizvođač zlata iz Kine. Velika većina ruskog zlata dolazi iz rudnika u Sibiru. Kanada je četvrti najveći proizvođač zlata, iza Australije. I kanadsko zlato gotovo u cijelosti dolazi iz sjevernih, donedavno stalno smrznutih područja. Još 2016. godine Rusija je bila treća iza Australije, a Kanada peta iz Sjedinjenih Američkih Država.

Službene internetske stranice kanadske Vlade navode da su najveće potvrđene kanadske zalihe zlata u British Columbiji, Ontariju i Quebecu. Sjeverna područja Yukon, Northwest Territories i Nunavut imaju znatno manje potvrđenih zaliha. Ne zato što nema zlata, nego donedavno u tim vječno smrznutim područjima nije bilo ekonomski isplativo istraživati i kopati rudnike.

Kanada nije veliki proizvođač samo zlata. Tu je i nikal, bakar, litij, uran, srebro, te olovo i cink. I sve je veći izvoznik sirovih dijamantata. Za sada je velika većina rudnika u južnim dijelovima Kanade. Međutim, iz godine u godinu sve ih je više u najsjevernijim pokrajinama. A neki su vrlo blizu obala Arktičkog oceana. Što nas vraća na prije spomenutu tematiku otvaranja Sjeverozapadnog prolaza.

To se događa i na Aljasci i u Sibiru. Naftne i plinske bušotine i rudnici sve su bliže Arktičkom oceanu.

MOGUĆNOSTI ZA KRIZE

Već je počela velika međunarodna utrka koja će država koristiti što veći komad krajnjeg sjevera našeg planeta. Najbolju startnu poziciju imaju države koje su najbliže Arktiku. Uz Finsku, Dansku, Island, Norvešku i Švedsku, koje se smatraju *manjim igračima*, tu su i velike zemlje Kanada, Rusija i Sjedinjene Američke Države. Sve one čine Arktičko viće koje bi trebalo osigurati mirnu rasподјelu arktičkog bogatstva. Problem je u tome što je zadnji sastanak Arktičkog vijeća održan 6. svibnja 2019. u finskom gradu Rovaniemiju. Od veljače 2022. i početka ruske agresije na Ukrajinu sastanci nisu održavani. Niti postoji perspektiva da se obnove.

A bez razgovora, stanje oko Arktika sve je napetije. Naime, Rusija je obnovila nekoliko arktičkih vojnih baza koje je napustila nakon završetka hladnog rata te modernizira svoju Sjevernu flotu. Amerika je obnovila Drugu flotu kojoj se zona odgovornosti proteže i na Sjeverni pol. Tu je i Kina koja u Arktičkom vijeću ima status promatrača, a koja je 2018. godine najavila razvoj Polarnog puta svile.

Zbog toga ne čudi da je Pentagon još u svibnju 2019. upozorio kako otvaranje polarnog pomorskog puta donosi i potencijalni dolazak kineskih podmornica na to područje. Tadašnji američki državni tajnik Mike Pompeo u oštrom je

Foto: Kisielav d / Wikimedia Commons

Ruski ledolomac na nuklearni pogon 50 let pobedi 2009. godine pratio je dva njemačka broda za prijevoz teških tereta od južnokorejske luke Busan do Rotterdamu koristeći Sjeveristočni prolaz

priopćenju odbacio mogućnost da Kina sudjeluje u oblikovanju politike prema Arktiku.

Za sada je Arktik podijeljen na teritorijalne vode između okolnih zemalja i njihovih ekskluzivnih zona, područja obalnih voda dodijeljenih svakoj zemlji s obalom koja je ekskluzivno njihova. Međutim, teritorijalne pretenzije na te vode i zone preklapaju se i odlučivanje tko ima pravo na njih postaje sve komplikiranije. Tim prije jer ruska agresija na Ukrajinu znatno otežava bilo kakve dogovore i kompromise. Konvencija UN-a o pravima na moru (UNCLOS) trebala bi biti vodič u svemu tome, ali SAD, Danska, Kanada, Norveška i Island vrlo su zabrinute da je se Rusija nema namjeru pridržavati.

Moskva je godinama prije agresije na Ukrajinu ulagala velika sredstva u modernizaciju vojnih snaga i baza u blizini Arktika. Međutim, rat u Ukrajini pokazao je da ruska vojska nije toliko moderna i učinkovita. Osim toga, rat je jako iscrpio oružane snage, koje su u nedostatku drugih borbenih sredstava, na bojište poslale i borbene sustave razvijene za djelovanje na sjeveru.

AGRESIJA NA UKRAJINU I POSLJEDICE NA SJEVERU

Stoga se može postaviti pitanje: koliko će Rusija biti zaštićena na sjeveru jednom kada se otopi led? Kao teritorijalno najveća zemlja na svijetu, shvatila je da topljenje leda na Arktiku ne znači samo mogućnosti eksplotacije novih mineralnih bogatstava, već da će njezina najduža granica, duga više od 24 000 kilometara, biti izložena. Istodobno, isto tako će biti izložena i golema područja Kanade i Aljaske. Zbog toga je Rusija počela provoditi politiku militarizacije tog područja, te je ponovno otvorila 50 starih vojnih baza na sjeveru, dok je deset radarskih stаницa modernizirano, a postavljene su i stanice za potragu i spašavanje. Nadzor nad tako velikim prostranstvom trenutačno je dodijeljen ruskom ratnom zrakoplovstvu jer mornarica nema dovoljno resursa. Zbog toga su proširene stare zračne baze u koje su stacionirali modernizirane avione MiG-31 i bitnice raketnih sustava za protuzračnu obranu (PZO).

RATNA MORNARICA

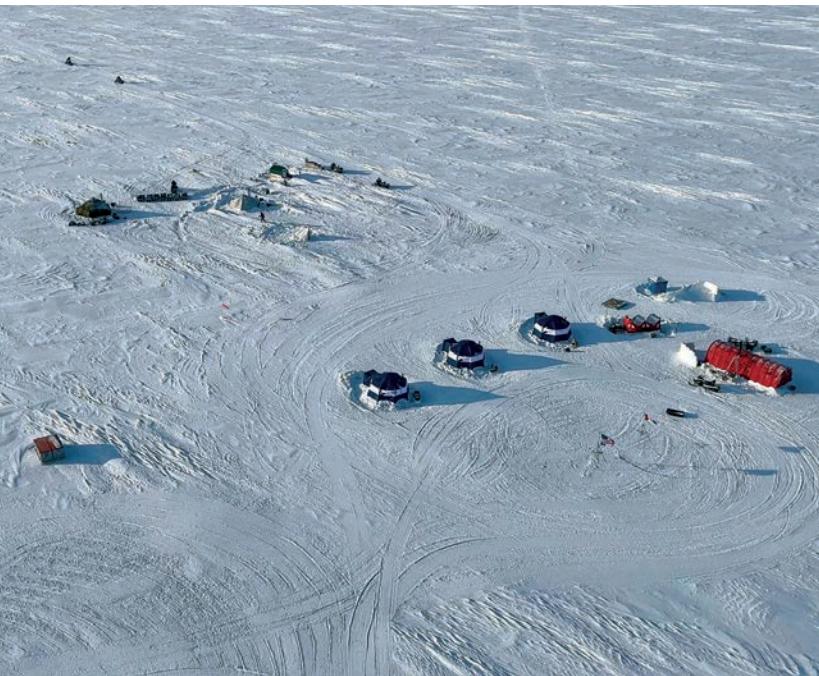

Foto: U.S. Air National Guard / Master Sgt. Cody Hallas

Sjeverno zapovjedništvo mornarice, koje je zaduženo za arktičko područje, 2021. godine postalo je jedno od pet vojnih distrikta, čime se naglašava važnost tog područja. Po prvotnim planovima trebalo je dobiti čak 13 novih ratnih brodova.

Jačanje snaga i modernizacija ruske vojske na Arktiku traje već cijelo desetljeće. Jedini bitno novi faktor pokazana je ruska agresivnost prema Ukrajini, pa onda očekivano i prema drugim područjima od interesa Moskve. Zbog toga su i zapadne sile potčele povećavati svoju vojnu nazočnost na Arktiku.

Međutim, život i rad na ekstremno niskim temperaturama ima svoje izazove. Uobičajena vozila ne mogu djelovati u tim uvjetima, pogotovo ne bez posebnih priprema. Osoblje koje se upućuje u ta područja mora proći posebnu obuku o preživljavanju u ekstremnim vremenskim uvjetima, bez obzira na to koje će zadaće obavljati. Mora ih se opremiti posebnom odjećom i obućom. Ni prehrana ne može biti standardna.

Američka vojska ima veliko iskustvo s djelovanjem u tim područjima. Niz radarskih postaja za rano upozorava-

Improvizirani kamp pripadnika Američkog ratnog zrakoplovstva u zaljevu Resolute, na sjeveru Kanade, tijekom međunarodne vježbe Guerrier Nordique. Pripremili su, među ostalim, i tlo za transportni avion LC-130 Hercules koji za slijetanje koristi skije

nje postavljeno je od Aljaske, preko Grenlanda i Norveške. Na Aljasci je i nekoliko velikih zrakoplovnih baza. Američka ratna mornarica povećala je broj razarača koji patroliraju Arktikom s četiri na šest te redovito izvodi vojne vježbe. Sjedinjene Države i Norveška imaju saveznički sporazum kojim se omogućavaju američke baze na norveškom tlu. Američka vojska pravi zalihe velikih količina streljiva, oružja i vozila u bazama i skladištima na sjeveru Norveške. Nedavni ulazak Švedske i Finske u NATO više je utjecao na odnos snaga na Baltiku, ali olakšat će znatno i poziciju norveških snaga na samom sjeveru jer su dobine tako važnu savezničku dubinu. Osim toga i Švedska i Finska sada aktivno sudjeluju u NATO-ovim vježbama, ali i logističkoj potpori norveškim snagama na krajnjem sjeveru.

Međunarodna vježba Cold Response 2022 bila je najveća NATO-ova vježba te godine, i uključila je više od 40 tisuća sudionika. Od toga čak 35 tisuća iz 25 zemalja.

MORNARICA I OBALNA STRAŽA

Kanada je također podignula pomorske baze za opskrbu gorivom na dalekom sjeveru zemlje te izgradila Arktičke obalne ophodne brodove (AOPS) koji će nadgledati vojne aktivnosti u regiji. Riječ je o klasi velikih ophodnih brodova Harry DeWolf, posebno projektiranoj za djelovanje u sjevernim vodama s puno leda.

Početak projekta datira u 9. srpnja 2007. kad je tadašnji premijer Stephen Harper objavio plan gradnje šest do osam velikih ophodnih brodova ledolomaca. Po tom planu svi su brodovi trebali pripasti kanadskoj ratnoj mornarici. Procjene troškova bile su 3,5 milijardi kanadskih dolara za gradnju šest brodova. S operativnim troškovima za idućih 25 godina

HMCS Harry DeWolf predan je kanadskoj ratnoj mornarici 31. srpnja 2020., a u operativnu uporabu uveden je godinu dana poslije – 26. lipnja 2021.

Foto: U.S. Navy / Mass Communication Specialist 1st Class Kris R. Lindstrom

ukupni troškovi trebali su biti 4,3 milijardi kanadskih dolara. Na žalost kanadskih poreznih obveznika, 2018. godine tamošnje ministarstvo obrane obavijestilo je parlament da su troškovi gradnje šest brodova porasli za 810 milijuna američkih dolara. Ministarstvo je 2023. godine obavijestilo parlament o dodatnom porastu troškova za šest brodova za 780 milijuna kanadskih dolara te da su početni troškovi gradnje dvaju brodova namijenjenih obalnoj straži također porasli, ali za samo 100 milijuna kanadskih dolara.

Prvi brod iz klase HMCS Harry DeWolf (AOPV 430) predan je kanadskoj ratnoj mornarici 31. srpnja 2020., a u opera-

tivnu uporabu uveden je godinu dana poslije – 26. lipnja 2021. Nakon toga isporučena su još tri broda: HMCS Margaret Brooke (AOPV 431), HMCS Max Bernays (AOPV 432) i HMCS William Hall (AOPV 433). Hall je u operativnu službu uveden 16. svibnja ove godine. U završnoj fazi opremanja je HMCS Frédéric Rolette (AOPV 434). Porinut je 9. prosinca prošle godine te se primopredaja očekuje 2025. U gradnji je šesti te zadnji brod namijenjen kanadskoj ratnoj mornarici HMCS Robert Hampton Gray (AOPV 435). Njegovo je porinuće planirano za kraj iduće godine. Započela je i gradnja prvog broda namijenjenog kanadskoj obalnoj straži. Donedavno još nije imao ime, baš kao ni drugi koji se treba tek početi graditi. No, krajem srpnja objavljeno je da će se zvati CCGS Donjek Glacier i CCGS Sermilik Glacier. Trebali bi postati operativni tijekom 2026., odnosno 2027. godine. S obzirom na to ko-

jom su dinamikom ulazili u operativnu uporabu već dovršeni brodovi klase DeWolf, taj se rok zasigurno neće ispuniti.

OKRUŽENJE ZA BROD

Kao predložak za projekt poslužio je veliki ophodni brod Svalbard norveške obalne straže. No klasa DeWolf bitno je drugačija. Ima dodatno ojačan trup kako bi se brod nosio s debljim ledom. Nadgrađe je značajno povećano kako bi se dobio dodatni prostor zaštićen od hladnoće i vremenskih uvjeta. Na krmi su povećani letna paluba i hangar, kako bi mogli prihvati helikopter Sikorsky CH-148 Cyclone. Te su izmjene doveli do broda koji je, po službenoj stranici kanadske Vlade, dugačak 103 metra (zapravo je dugačak 103,6 m), širine trupa 19 metara i vršne brzine 17 čvorova. Gaz se ne spominje no on je 5,7 m. Puna istisnina je 6660 tona. Doplov je 6800 nautičkih milja pri brzini krstarenja od 14 čvorova.

S obzirom na izazovnost okruženja u kojem će brod djelovati, posebna je pozornost posvećena sigurnosti. Sastavni je dio toga i odabir pogonskog sustava. On je dizelsko-električni. Pogon osiguravaju dva elektromotora pojedinačne snage 4,5 MW. Za opskrbu električnom energijom ne samo pogona već i broda namijenjena su četiri dizelska generatora MAN 6L32/44CR pojedinačne snage 3,6 MW.

S vršnom brzinom od 17 čvorova ophodni brodovi klase DeWolf ne bi mogli stići ni ribarice, a kamoli ratne brodove. No oni nisu ni projektirani za *utrkivanja* po pučini već za duge ophodnje. Sa 65 članova posade (osiguran je smještaj za 87 osoba) autonomija im je čak četiri mjeseca. Patroliranja na većim udaljenostima velikim brzinama osigurava već spomenuti helikopter Cyclone. To je mornarička

Foto: U.S. Army / Spc. Andrew Estrada

Pripadnici američkih i danskih specijalnih postrojbi na Grenlandu 2. ožujka 2024. tijekom vježbe Arctic Edge 24. Sve vojno osoblje koje se upućuje u arktička područja mora proći posebnu obuku o preživljavanju u ekstremnim vremenskim uvjetima

RATNA MORNARICA

Foto: Helene Sofie Thorkildsen / Forsvaret

izvedenica helikoptera Sikorsky S-92. Ta se tvrtka, koju je u međuvremenu preuzeo Lockheed Martin, nadasla da bi S-92 mogao biti nasljednik S-70/UH-60 Black Hawka, ali to se nikad nije dogodilo. S-92 puno se bolje prodaje na civilnom nego na vojnom tržištu. Većina država koja deklarira S-92 kao vojne helikoptere zapravo ih rabi za VIP prijevoz.

S brzinom krstarenja od 254 km/h, te najvećom brzinom od 306 km/h Cyclone daje brzinu klasi DeWolf. S doletom od 998 km i veliku zonu nadzora. Cyclonei su neizostavni i u zadaćama traganja i spašavanja.

U skladu s namjenom, ophodni brodovi klase DeWolf imaju vrlo skromno naoružanje. Jednu paljbenu stanicu BAE Mark 38 s topom od 25 mm, i dvije teške strojnice M2 Browning .50 kalibra 12,7 mm.

NAJVEĆI PROJEKT OD II. SVJETSKOG RATA

Veliki ophodni brodovi klase DeWolf, kad budu svi isporučeni, omogućit će kanadskoj ratnoj mornarici i obalnoj straži nadzor Arktičkog oceana. Međutim, to se područje mora i zaštitići. Brodovi klase DeWolf imaju tek najosnovnije naoružanje i nisu pogodni ni za najjednostavnije borbene zadaće. Doduše, helikopteri CH-148 Cyclone mogu se naoružati s po dva laka vo-

Norveške haubice K9 Thunder u Østerdalenu na vježbi Cold Response 2022. Bila je to najveća NATO-ova vježba te godine, i uključila je više od 40 tisuća sudionika

dena torpeda, ali to ne bi imalo puno smisla jer klasa DeWolf nema ugrađene sonare.

Kako bi istodobno mogli provoditi veći nadzor Arktičkog oceana te omogućiti kanadskoj ratnoj mornarici ispunjavanje obveza unutar NATO saveza, kanadska vlada odlučila je pokrenuti najveći projekt obnove flote od kraja II. svjetskog rata. Odlučili su graditi čak 15 razarača klase River. Prve procjene troškova gradnje iz 2021. godine bile su 77,3 milijarde dolara, da bi se s godinama povećale i došle do 82,1 milijardu dolara.

Ugovor za gradnju prvog broda prve serije od tri - HMCS Fraser potpisani je 28. lipnja ove godine. Primopredaja mornarici planirana je za 2030. godinu. Ostala dva broda zvat će se HMCS Saint-Laurent i HMCS Mackenzie.

Kako bi se smanjili rizik i troškovi razvoja, kanadsko ministarstvo obrane odlučilo je raspisati međunarodni natječaj na koji su se potencijalni ponuđači morali javiti s gotovim projektom. Odazvala su se tri ponuđača – BAE Systems i Lockheed Martin Canada s projektom temeljenim na britanskim fregatama Type 26, Damen Group i Alion Canada s projektom čiji je temelj nizozemska klasa fregata De Zeven Provinciën te Navantia s projektom F100. Potonja španjolska tvrtka nije uspjela naći kanadskog partnera, pa njezin prijedlog nije ozbiljno razmatran. Odluka o izboru projekta Type 26 objavljena je 19. listopada 2018. Međutim, brzo su se pojavile komplikacije. Alion Canada podnijela je tužbu govoreći o nepravilnostima tijekom odabira. Sve je stalo do sudske presude donesene 31. siječnja 2019. Na kraju je 8. veljače iste godine ipak potpisana ugovor s pobjednicima, potencijalno vrijedan 60 milijardi dolara.

Zanimljivo je da britanska ratna mornarica svoje brodove iz koncepta Type 26 označava kao fregate. Podsjetimo, za Britance se gradi klasa City, svih će osam brodova dobiti nazive po gradovima, no prvi (HMS Glasgow) neće ući u operativnu uporabu prije 2026. godine. Isto tako, fregate su klasifikacija kojom australska ratna mornarica označava svoje buduće brodove Type 26, tj. klasu Hunter. Dakle, u ovom trenutku kanadska ratna mornarica jedina je koja brodove Type 26 označava kao razarače iako su svi napravljeni po istom projektu. U kanadskom slučaju jedan od mogućih razloga jest što će brodovi klase River zamijeniti

Ilustracija: Government of Canada

Ilustracija budućeg kanadskog razarača klase River. U prvoj seriji četiri broda, a temelje se na britanskom dizajnu Type 26

fregate klase Halifax, ali i razarače klase Iroquois, koji su već godinama u starom željezu. Zamjena razarača razaračima javnosti se čini prihvatljivije nego zamjena fregatom. Nestrucna javnost doživljava razarače kao poslovno veće i moćnije brodove od fregata, što nikako nije slučaj. Tako je njemačko ministarstvo obrane brodove klase Niedersachsen, istisnine više od 10 tisuća tona, označilo kao fregate. A kanadsko ministarstvo brodove klase River, s osam tisuća tona, razaračima. Najpoznatiji i najbrojniji svjetski razarači, američka klasa Arleigh Burke, ovisno o seriji, imaju istisninu od 8300 do 10 000 tona.

DOBAR POPIS NAORUŽANJA

Hoće li klasa River imati snagu razarača? S istisninom od 8000 tona i duljinom trupa od 151,4 metra, bit će više nego dovoljno mesta za smještaj obilja naoružanja i elektroničkih sustava. Na pramcu će, moglo bi se reći standardno, biti top kalibra 127 mm. U ovom slučaju Leonardov OTO 127/64 LW Vulcano. Iza pramčanog topa bit će vertikalni laseri Mk 41 VLS s 24 celije, uz dovoljno mesta za potencijalnu ugradnju još jednog lansera s 24 celija. Iza dimnjaka, na sredini broda bit će drugi lanser Mk 41 VLS sa šest celija. Pitanje je što će u njih kanadska ratna mornarica staviti? Skupa opcija bila bi projektili brod-zrak RIM-66 Standard. Jeftinija bi bila RIM-162 ESSM (Evolved SeaSparrow Missile).

Na sredini broda bit će dva četverostruka lansera za protubrodske vođene projektilne Naval Strike Missile (NSM) norveške tvrtke Kongsberg Defence & Aerospace.

Za blisku proturaketnu obranu ugradit će dva raketna sustava RIM-116 Block 2. Na svakom boku, u visini brodskog hangara, bit će po jedna paljbena stanica Leonardo Lionfish s topom od 30 milimetara.

Temeljne mogućnosti djelovanja protiv podmornica osigurat će dva trostruka protupodmornička aparata za torpeda Mark 54 Lightweight Torpedo. Glavno protupodmorničko oružje bit će letjelica poznata s klase Harry DeWolf: mornarički helikopter Sikorsky CH-148 Cyclone. Cyclone može poslužiti i za otkrivanje ciljeva na površini mora te navođenje protubrodskih projektila na njih.

Tvrta Lockheed Martin Canada isporučit će 3D AESA radare AN/SPY-7(V1) Solid State. Tvrta MDA isporučit će radar-

Helikopteri CH-148 Cyclone – važan adut kanadskih oružanih snaga za arktičke zadaće

ske osvjetljivače ciljeva za projektille RIM-116 Solid State AESA Target Illuminator.

Na krimi, ispod letne palube, bit će tegljeni sonar Towed Low Frequency Active Sonar (TLFAS) tvrtke Ultra Electronics. Ista tvrtka isporučit će i sonare S2150 koji će se ugrađivati u pramac.

Brodove će pokretati pogon u konfiguraciji CODLOG (kombinacija dizelsko-električnog ili plinskog), *naslijeden* iz izvornog projekta Type 26. U slučaju klase River sastojat će se od dva elektromotora za koje će električnu energiju proizvoditi dizelski generatori MTU Type 20V 4000 M53B. Plinska turbina bit će Rolls-Royce MT30. Ona će osiguravati vršnu brzinu od 26 čvorova. Pri ekonomičnoj brzini krstarenja, isključivo na električni pogon, doplov će biti sedam tisuća nautičkih milja.

Zanimljive su razlike u veličini posada. Britanska klasa City imat će posadu od 157 časnika, dočasnika i mornara, uz osiguran smještaj za najviše 208 osoba. Australijska ratna mornarica za svoje fregate klase Hunter odredila posadu od 180 ljudi, također uz smještaj za ukupno 208 osoba. Australijska ratna mornarica na razarače klase River namjerava ukrcavati posade od 210 časnika, dočasnika i mornara, što znači da su projektanti morali negdje pronaći prostor za dva dodatna ležaja. Očigledno kanadska ratna mornarica procjenjuje da će posade razarača klase River djelovati u puno složenijim uvjetima te da će razina opterećenja stoga biti znatno veća.

VOJNA POVIJEST

Dinastije koje su stoljećima vladale područjem oko rijeke Nil svoju su moć velikim dijelom temeljile na oružju.

No, za razliku od nekih drugih starovjekovnih država, Egipat nije nikad ostvario veliku teritorijalnu ekspanziju

VOJSKE STAROG VIJEKA: EGIPAT

Uz državu Sumerana, Egipat je najstarija država u poznatoj povijesti. Kad je stupila na civilizacijsku pozornicu u trećem tisućljeću prije Krista, već je bila organizirana monarhija s potpunom državnom administracijom. Isto tako, to je jedina drevna civilizacija (uz pojedine grčke države, djelomice) čiji je razvojni kontinuitet moguće pratiti iz primordijalnog u antičko razdoblje. Stoga se drevna egipatska povijest načelno dijeli na pet velikih razdoblja. Prvo se odnosi na Staru državu nastalu vjerojatno oko 3200 godine pr. Kr.,

Drvene figurice koje prikazuju egipatske vojnike-pješake naoružane kopljima i štitovima u vrijeme XI. dinastije (oko 2000. godine prije Krista) pronađene u hramu u Asjutu posvećenom nomarhu Mesehtiju. Danas su izložene u jednom od muzeja u Kairu

Foto: US DoD / Cpl. Andy Hurt

održala se do oko 2270. godine pr. Kr. Slijedi Srednja država nastala iz Stare države, održala se do oko 1700. godine pr. Kr. kad dolazi do upada Hiksa. Treće je Razdoblje nestabilnosti. Po nekim povjesničarima naziva se i Drugim prijelaznim razdobljem koje obilježava dominacija i uprava Hiksa (od 1700. do 1555. godine pr. Kr.). Nova država nastala je nakon povlačenja Hiksa i svoj uspon dostigla do 715 godine pr. Kr. kad nastupa peto, takozvano Kasno razdoblje (715. – 525. godine pr. Kr.).

TEKST
Marinko Ogorec

Velika Sfinga u Gizi, detalj fotografije snimljene 2005. godine iz američkog helikoptera CH-46E tijekom međunarodne vježbe Bright Star. Izgrađena je oko 2500 godine prije Krista, tijekom vladavine faraona Kefrena, u vrijeme tzv. Stare države. Egipćani tada nisu poznavali konje, cijelu vojsku činilo je pješaštvo

Stara država obuhvaća razdoblje vladavine prvih šest dinastija faraona, a bila je na vrhuncu moći za vrijeme IV. dinastije. Tada faraoni, koji su bili absolutni vladari države, započinju gradnju impresivnih piramida. Bila je to razmjerno velika država, prostirala se od Sueskog zaljeva do današnjeg grada Asuana, razmještena uz gotovo cijeli tok rijeke Nil. Bila je podijeljena na 40 okruga (noma) kojima su upravljali faraonovi namjesnici (nomarhi ili nomarsi), odgovorni neposredno njemu za stanje u svojoj nomi, ali uz relativno ograničene ovlasti upravljanja. Vladari Stare države sukobljavali su se sa svojim susjedima Nubijcima na jugu i Libijcima na zapadu, ali osvajačke pohode poduzimali su samo prema Nubiji

VOJNA POVIJEST

zbog prirodne težnje za osvajanjem izvora Nila o kojem je ovisilo cijelo gospodarstvo i egzistencija Egipta.

PRVA SPECIJALIZACIJA PJEŠAŠTVA

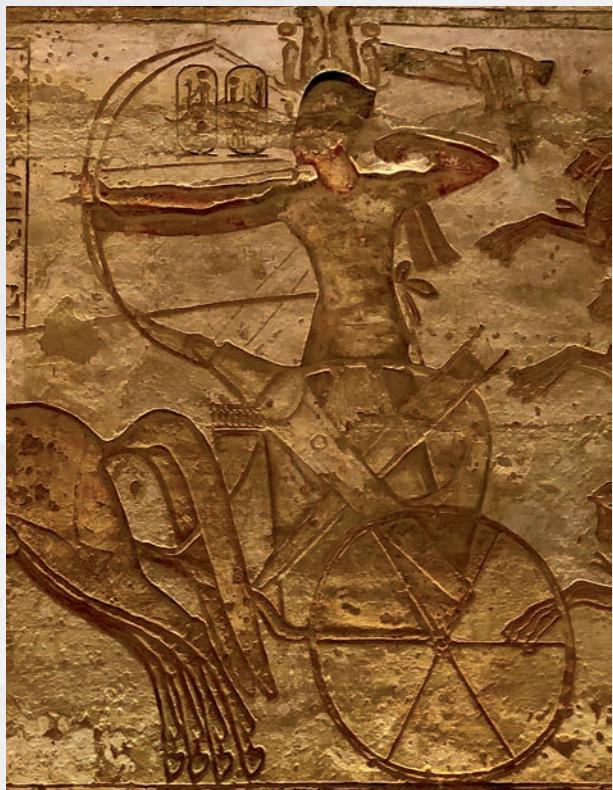
U Staroj državi praktično nije bilo stajaće vojske, osim vrlo jake osobne garde faraona i stalnih posada za održavanje reda u gradovima i hramovima. U slučaju ratne opasnosti vojska je mobilizirana po nomama i naoružavana iz državnih arsenala. Po nekim izvorima, već u tom razdoblju angažirani su strani plaćenici, osobito iz susjednih zemalja Libije i Nubije. Postala je to redovita praksa i u kasnijem razvoju egipatske države. S obzirom na to da u doba Stare države Egipćani nisu poznavali konje, ili barem njihovu vojnu uporabu, cijelu je vojsku činilo pješaštvo. Glavno oružje bio je drveni luk i strijeli s kamenim ili bakrenim (rjeđe) vrhovima, te dugačko kopljje od jednog i pol do dva metra s vrlo širokim te isključivo bakrenim vrhom. Osim toga korištene su i lakše sulice, bacane uz pomoć posebnih bacača koji su povećavali njihovu kinetičku energiju. Egipatski su vojnici vrlo često koristili pračke kojima je izbacivano obrađeno (na rubovima zašiljeno) ili neobrađeno kamenje, a od oružja za blisku borbu imali su sjekire, noževe i toljage, a kasnije i budzovane. Postojalo je i tipično egipatsko oružje, koje nigdje drugdje nije zabilježeno – široko metalno sjećivo u obliku srpa na dugačkoj motki. Tolika raznovrsnost u naoružanju dovela je i do prve specijalizacije u povijesti pješaštva. Ratnici su podijeljeni na pješake-strijelce naoružane uglavnom bacačkim oružjem za borbu na daljinu te kopljanike naoružane za blisku borbu. Istodobno, Stara država gradila je vrlo učinkovite fortifikacije kako bi zaštitila svoje posjede, a osobito na južnoj granici kod Asuana. Kasnije je izgrađen veliki utvrđeni garnizon i kod tadašnjeg grada Peluzija na sjevero-

Kopljé čiji vrh potječe otprilike između 1479. i 1458. godine prije Krista, u vrijeme 18. dinastije, izloženo je u Muzeju umjetnosti Metropolitan u New Yorku. Vrh je izrađen od bronce ili neke druge legure bakra

stoku zemlje. Egipatske utvrde imale su potpuno formirane bedeme, pri čemu se posebno ističe tvrđava Buhen čiji su bedemi bili debljine oko pet i visine devet metara, izgrađeni od nepečene opeke koja je bila najčešći građevinski materijal u drevnom Egiptu. Egipćani su usvojili i pojedine opsadne sprave, primjerice jurišnog ovna, ljestve i nadstrešnicu. Međutim, nisu ih koristili u sukobima sa susjedima jer oni uglavnom nisu imali toliko razvijene fortifikacije. Krajem V. dinastije slabi autoritet faraona Stare države, a nomarsi (nomarhi) pretvaraju se u naslijednu aristokraciju koja sve više marginalizira središnju vlast. U takvim okolnostima dolazi do sve ozbiljnijih unutarnjih sukoba, središnje vlasti s nomarsima, a i među samim nomarsima koji se sve češće bore za osvajanje većih teritorija. Stara država ubrzo skončava u anarchiji i nizu unutarnjih sukoba koje povjesničari često nazivaju i Prvo prijelazno razdoblje.

NOVI PRINCIJ NASLJEĐIVANJA VLASTI

Egipatska monarhija konsolidira se tek oko 2100. godine pr. Kr. dolaskom XI. dinastije faraona kad započinje raz-

Faraon Ramses II. prikazan na reljefu iz Abu Simbela, u kočiji tijekom Bitke kod Kadeša 1274. prije Krista

Foto: Metropolitan Museum of Art via Wikimedia Commons

doblje poznato kao Srednja država. Vladari su se tada više posvećivali jačanju cjelokupnog egipatskog gospodarstva, a posebno poljoprivrede. S tim u vezi započelo je uređenje i kultiviranje golemog močvarnog prostora u delti Nila, uključujući i oazu Fajum, pa je taj prostor omogućio znatno veću proizvodnju hrane. Istodobno, Egipat se polako otvara prema okolnom svijetu, pa započinju trgovačke aktivnosti s Palestinom, Sirijom, Kretom i Ciprom. Faraon XII. dinastije Sezostris III. (vladao od 1878. do 1842/1. pr. Kr.) poduzeo je manje osvajačke pothvate prema Palestini, Libiji i Nubiji koja je i dalje ključna za ovladavanje cijelim tokom rijeke Nil. Izgradnjom niza utvrda u oslojenom području Nubije uspješni je vladar učvrstio egipatsku vlast na tom prostoru. Ujedno je započeo i formiranje stajaće vojske od kopljaničkih strijelaca razmještenih u novopodignutim utvrdama u Nubiji i u Sinaju. Kao u Staroj državi, vojnici su uglavnom bili naoružani lukom i strijelom s kamenim vrhovima ili kopljima koja su imala uglavnom bakreni vrh. Brončani kratki mačevi, bodeži i vrhovi kopinja bili su vrlo rijetki, iako u tom razdoblju Egipćani već poznaju broncu i redovito je koriste za izradu

alata. Krajem XVIII. st. pr. Kr. javlja se kratka, zakrivljena sabla od bronce koju su uglavnom koristili egipatski zapovjednici i velikodostojnici.

Kako se Egipat sve više pretvarao u klasičnu monarhiju, tako su i njegovi vladari mijenjali princip nasljeđivanja vlasti, pa od Srednje države faraon uvodi svojeg sina u vladarske poslove i imenuje ga svojim nasljednikom. Time se, naravno, učvršćuje dinastijsko načelo upravljanja državom. Međutim, tijekom vladavine XIII. dinastije na prostor Donjeg Egipta provaljuje azijski stepski narod Hiksi. Time započinje sumrak Srednje države i počinje novo razdoblje anarhije i kaosa u povijesti poznato kao Drugo prijelazno razdoblje (1700. – 1555. godine pr. Kr.). S današnje povijesne distance vrlo je teško procijeniti koji su ključni uzroci sloma Srednje države. Najčešće se prepostavlja da se radilo o nedovoljnoj unutarnjoj stabilnosti Egipta uzrokovanoj disperziji vlasti faraona prema nomarsima i samim time slabljenja centralne vlasti. No veliki uzrok svakako je i borbeni taktika Hiksa koji su koristili konje i bojna kola. Osim tih *mobilnih sredstava*, Hiksi su koristili kompozitni luk, znatno jače snage od jednostavnih luka kojima su raspolagali Egipćani, te strijele s brončanim vrhovima. Imali su i znatno bolju individualnu zaštitu u obliku djelomičnih verižnih oklopa i metalnih kaciga.

VOJSKA KAO TEMELJ EKSPANZIJE

Hiksi su ovladali uglavnom deltom Nila i nisu se širili na Gornji Egipat, što je donekle neobjašnjivo. Naime, to su vjerojatno mogli lako učiniti jer su imali znatno učinkovitiju taktiku i koristili naprednija borbena sredstva od Egipćana, koji do tada nisu poznavali konje i bojna kola. Na području Donjeg Egipta stvorili su vlastitu državu, s Avarisom kao sjedištem i glavnim gradom, te djelomično prihvativi egipatsku kulturu. Ostatak egipatske monarhije zadržao se u gornjim tokovima Nila s Tebom kao prijestolnicom. Međutim, uvihek je ostala težnja za vraćanjem monarhije u njezine stare granice. To je ostvareno za vrijeme faraona Amasisa I., koji je vladao od 1552. do 1527. pr. Kr. kao začetnik XVIII. tebanske dinastije. On je za svoju vojsku usvojio borbena djelovanja i taktiku Hiksa, a najviše uporabu bojnih kola. Tijekom velike tzv. Tebanske ofenzive, osvojen je i razoren Avaris, glavni grad Hiksa. Uslijedio je njihov progon sve do današnje Sirije gdje su konačno poraženi i desetak vremena. Nakon protjerivanja Hiksa stvorene su pretpostavke za novo jačanje Egipatskog carstva, za razdoblje poznato kao Nova država.

Vrijeme je to najvećeg uspona egipatske monarhije, koja postaje najveća vojna i politička sila Sredozemlja. Nestali su nasljedni, autonomni nomarsi i zemljoposjednička aristokracija, a sva vlast pripadala je faraonu koji je vladao pomoću činovnika čiji utjecaj nikad nije bio veći. Bila je to vrlo centralizirana, birokratska država u kojoj se golemo bogatstvo slijevalo u riznice faraona i koristilo prije svega

Kopeš izložen u Louvreu: to je kratka, zakrivljena sabla od bronce koju su uglavnom koristili egipatski zapovjednici i velikodostojnici, javlja se krajem XVIII. st. pr. Kr.

Foto: Rama / Wikimedia Commons / CC BY-SA 3.0 fr

VOJNA POVIJEST

Foto: Metropolitan Museum of Art / Wikimedia Commons

**Modeli
staroegipatskog
štita i kratkih
kopalja izloženi
u muzeju
Metropolitan**

za stvaranje jake vojske. Zahvaljujući iskustvu s Hiksima, Egipćani su usvojili uzgoj konja. To je potpuno preobrazilo egipatsko vojno uređenje, a vojska je postala motorna snaga ekspanzionizma. Pojava konja posredno je izvršila vrlo jak utjecaj na društveno i političko uređenje države, a ratovanje je postalo znatno skuplje, jer su konje mogli posjedovati i izdržavati samo bogati plemići ili dobro plaćeni ratnički stalež. Jezgro vojske čine strani plaćenici koji su živjeli u posebnim kampovima, a među njima najbrojniji su bili Libijci, Sirijci, Nubijci i Šardanci (narod nejasnog podrijetla, ali iznimni ratnici). Za razliku od redovne egipatske vojske, plaćenici su bili dobro zaštićeni individualnim oklopom, metalnim kacigama, te naoružani dugim mačevima, kopljima za bacanje i borbenim sjekirama. Ključna uloga u bitkama bila im je razbijanje neprijatelja udarom, nakon što proboj protivničkih snaga izvrše najelitnije egipatske postrojbe sastavljene od bojnih dvokolica na kojima su djelovali strijelci. Po nekim arheološkim istraživanjima, postoji velika vjerojatnost da su bojne dvokolice prije Egipćana koristili Kinezi i Indijci, međutim o tome nema pouzdanih podataka.

Ostaci staroegipatske tvrđave Buhen u današnjem Sudanu na UNESCO-ovoј fotografiji iz 1960. godine. Nažalost, tvrđava je uskoro bila potopljena zbog gradnje Asuanske brane i akumulacijskog Naserova jezera

Foto: UNESCO / CC BY-SA 3.0 Igo / Wikimedia Commons

Iz drevnog Egipta, bojne dvokolice proširile su se gotovo po cijelom Sredozemlju, pa ih počinju koristiti Asirci, Grci, Krećani i Etruščani. Po svom obliku i konstrukciji sve te dvokolice bile su vrlo slične. Uglavnom su se sastojale od pličeg sanduka otvorenog na zadnjoj strani, dva kotača i ruda na koje su vezani dva ili rijede četiri konja. Posadu su pokraj vozara činila jedan do dvojica lako opremljenih vojnika, naoružanih uglavnom bacačkim oružjem - sulicama, lukovima i strijelama, pračkama i slično. Redovna egipatska vojska novačena je među slobodnim građanima koji su imali obvezu vojničke službe.

UREĐENA BITKA

S XVIII. dinastijom Nova država započinje velike osvajačke pohode, pa Tutmozis I. (vladao od 1506. do 1493 pr. Kr.) ponovno podčinjava cijelu Nubiju, a na istoku je osvojio prostor čak do gornjeg Eufrata. Jedan od njegovih nasljednika, Tutmozis III. (vladao od 1490. do 1436. pr. Kr.) pokorio je Siriju i Palestinu, ostvarivši pobedu u prvoj *uređenoj* bitki koju je povijest zabilježila – onoj kod Megida vođenoj 1457. pr. Kr. Do punog je izražaja došla pokretljivost egipatskih bojnih dvokolica kojima je faraon uspio okružiti desni bok prilično nepokretnih ujedinjenih snaga sirijskih i palestinskih dinasta i nanijeti im odlučujuće gubitke. Rastrogene i poražene palestinsko-sirijske snage povukle su se u utvrđeni Megido (u današnjem Izraelu) koji su egipatske snage mogle osvojiti istog dana da se nisu odale pljački i pustošenju bojnog polja, barem po navodima tadašnjih kroničara te bitke. Nakon toga poduzeta je opsada grada koji je ipak oslobođen nakon određenog vremena (točno vrijeme opsade ne navodi se u kronikama). Tada su Egipćani došli do značajnog plijena. Naime, u gotovo cijelom Starom vijeku obično je bitka započinjala na otvorenom terenu, a strana koja je izgubila nastojala se povući u zaštitu moćnih zidina utvrđenog grada, kako bi konsolidirala snage. Ako joj je to uspjelo, napadača je očekivala dugotrajna opsada, s prilično neizvjesnim konačnim rezultatom, jer u to vrijeme još nije bilo odgovarajućih opsadnih sprava, ili ih je bilo nedovoljno. Tako je opsada gradova bilo duga i prilično mukotrpna za napadača. Po egipatskoj taktici, borbu su započinjali strijelci ispaljujući mase strijela u *oblacima*, nastojeći protivniku nanijeti što više gubitaka prije napada glavnih snaga. Nakon toga uslijedio je silovit juriš bojnih kola koji je rješavao sukob u međusobnom sudaru s bojnim kolima protivnika (ako ih je imao) ili stvaranjem prodora kroz njegovo pješaštvo. Za bojnim kolima nastupali su kopljanci naoružani za blisku borbu, koji su nastojali brzo iskoristiti uspjeh svojih bojnih kola, ako je uopće i bio ostvaren. Naime, na učinkovitost bojnih dvokolica velik utjecaj imao je teren, koji je morao biti ravan, dovoljne tvrdoće tla i bez većeg raslinja. U svim drugim slučajevima njihova uporaba bila je vrlo ograničena ili nemoguća i rezultirala je velikim gubicima. Zanimljivo je kako unatoč evidentnim nedostacima bojnih kola, egipatska vojska dugo vremena nije ustrojila vlastito konjaništvo, čak ni kad su bojna kola napuštena kod drugih naroda. Dakle, kad su Grci usvojili pješačku taktiku falange, bojne su dvokolice u velikoj mjeri izgubile svoju učinkovitost, pa pojavom spretnijeg i učinkovitijeg konjaništva polako nestaju s bojišta. Asirci

VOJNA POVIJEST

Foto: Metropolitan Museum of Art / Wikimedia Commons

su ih koristili neko vrijeme zajedno s konjaništvom, ali kasnije se i kod njih postupno povlače. U razdoblju nastanka Rimske države više se nigdje nisu koristile u ratne svrhe. Egipćani su ustrojili konjaništvo tek dolaskom dinastije Ptolomeja 305. pr. Kr.

POSTUPNA DEGRADACIJA

Neprekidni ratovi, skupocjene građevine i velika darivanja hramovima, finansijski su iscrpili Novu državu, pa s faraonom Menepatahom (vladao približno od 1224. pr. Kr. do 1210. pr. Kr.) počinje razdoblje postupne degradacije egipatske moći. Iako je vladar bio sin slavnog Ramsesa II. Velikog (vladao približno od 1290. do 1224. pr. Kr.), nije bio ni približno toliko sposoban. Zbog vrlo raširene korupcije počeli su unutarnji nemiri, a osim toga, bogatstvo Egipta gotovo je magnetski privlačilo berberske narode i pomorske pirate koji sve intenzivnije pljačkaju priobalna naselja i ugrožavaju egipatske trgovačke puteve. Desetljeća su

Fragmenti oklopa iz razdoblja XXVI. dinastije, datirani oko 589. – 570. godine prije Krista, izloženi u Metropolitanu. Izrađeni su od bronce i željeza

Egipatski vojnici i nubijski plaćenici naslikani na vapnencu u hramu kraljice Hatšepsut u Deir el-Bahariju

Foto: Dosseman / Wikimedia Commons / CC BY-SA 4.0

prolazila i situacija je postajala sve gora. Nakon smrti faraona Ramsesa XI. (vladao od 1107. do 1078. pr. Kr.) u Egiptu dolazi do velikih podjela na sjeverni dio kojim je zavladao njegov nasljednik Smendes (vladao do 1052 pr. Kr.) i južnog u kojem su gotovo autonomno vladali Amonovi svećenici, ne priznajući faraonovu vlast. To su iskoristili Libijci koji osvajaju i naseljavaju delta Nila, čime Egipt ponovno ulazi u novo doba nestabilnosti i kaosa poznato kao Treće prijelazno razdoblje. Krajem tog razdoblja nestabilnosti Egipt pada pod utjecaj Asirskog carstva koje je osvojilo egipatski glavni grad Memfis. Asirci su ubrzo prepustili upravljanje Egiptom

Detalji drške bodeža koji je pripadao Abedu, vojniku faraona Apepija iz naroda Hiksa. Reljeфи, међу осталим, prikazuju Hiksa koji lovi kratkim lukom i strijelom. Fotografija je bila objavljena 1906. godine u knjizi francuskog egiptologa Georges-a Daressyja (1864. - 1938.).

Foto: Wikimedia Commons

svojim vazalima poznatim kao saitski faraoni XXVI. dinastije, međutim jedan od tih vladara Psametih I. (vladao od 663. do 609. pr. Kr.) protjerao je Asirce. Učinio je to uz pomoć grčkih plaćenika koji su na prostor Egipta donijeli novi borbeni postroj – falangu, a osim toga bili su znatno bolje zaštićeni oklopom od egipatskih vojnika i dotadašnjih plaćenika, uglavnom s afričkih prostora. Iako se i dalje nastavilo propadanje egipatske monarhije, teško oklopljeni grčki plaćenici pokazali su se presudnim u njegovu dalnjem opstanku, koji se nastavio u tzv. Kasnom razdoblju koje je prethodilo značajnijoj helenizaciji Egipta. Potpuna helenizacija počinje završetkom

XXX. dinastije (zadnji njezin faraon do 340. prije Krista bio je Nektaneb II.) i pobjedonosnim ulaskom Aleksandra Velikog 332. godine pr. Kr. Iako su Egipćani dočekali Aleksandra kao osloboditelja, to je ujedno značio i kraj egipatske autonomnosti. Zemlja je postala vazalno Ptolomejsko carstvo pod snažnim helenističkim utjecajem. U kasnijoj perspektivi završila je kao jedna od provincija Rimskog Carstva.

PODLISTAK

Novi podlistak vodi nas u povijest vojnog pomorstva, možda i ne toliko slavnu, jer govori o ratnim brodovima i klasama brodova koji su postali poznati po svojim nedostacima ili zlosretnim sudbinama. Za početak, vraćamo se u doba prvih plovila

TEŠKE PLOVIDBE (I. DIJ)

KAKO JE SVE POČELO?

TEKST
Mario Galić

Prvi pomorac nije bio naš vrlo daleki predak koji se uspeo na deblo i plutao na njemu, već naš vrlo daleki predak koji je izumio veslo. A ono mu je omogućilo upravljati deblom. Još je trebao izdubiti deblo (vjerojuće se više vatrom nego alatom) i - dobio je prvi čamac. Kad je iskoristio jako veliko deblo, nastao je prvi brod koji je mogao prevesti više osoba, pa čak i teret.

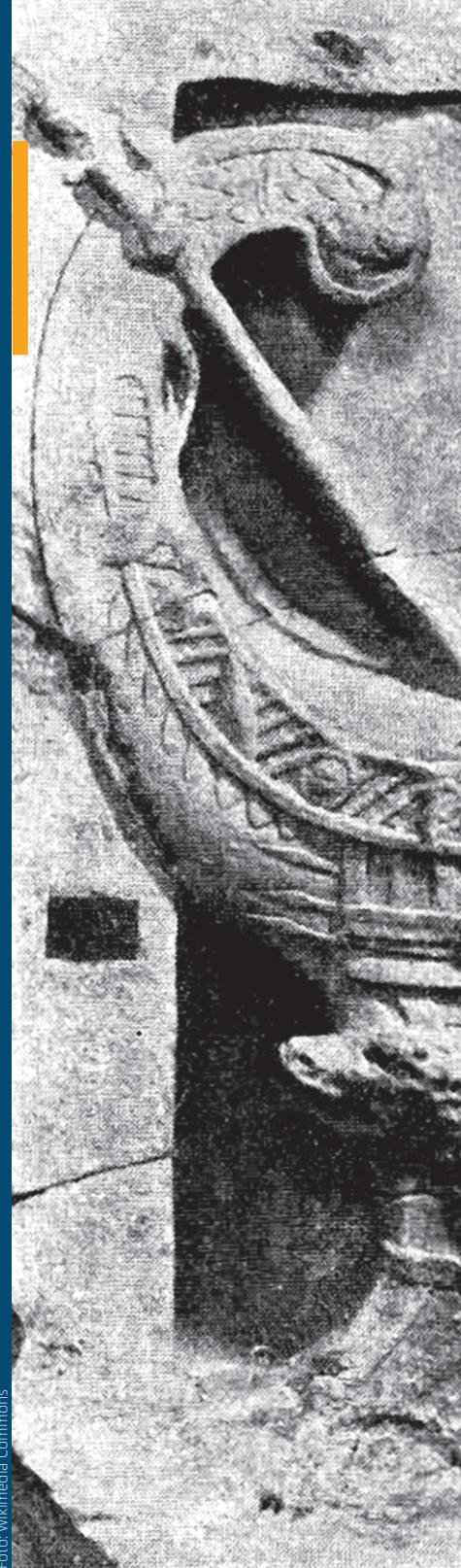
Ondje gdje nije bilo velikog drveća, ljudi su radili splavi. Zbog toga je splav prvi oblik plovila koje je sagradio čovjek. Za gradnju splavi ne treba puno oruđa, ali zato treba puno iskustva. Dobro izgrađena splav može preploviti tisuće milja. To je 1947. godine dokazao norveški etnolog i istraživač Thor Heyerdahl (1914. – 2002.) sa splavi Kon Tiki. Splav je bila izgrađena po uzoru na one kojima su se koristili drevni Peruanci, a kao materijal bilo je upotrijebljeno isključivo domaće balsino drvo, koje i natoplje-

no zadržava plovnost. Kon Tiki je plovio od luke Callao u Peruu na zapadnoj obali Južne Amerike do grebena Raroia u arhipelagu Tuamotu u Francuskoj Polineziji. Pritom je u 101 dan prešao više od 8000 kilometara. Kon Tiki je za pogon rabio još jedan veliki izum čovječanstva – jedro. Sigurno je da se izum nije dogodio samo na jednom mjestu. Za sada najstariji prikazi brodova s jedrom potječu iz Mezopotamije, iz obaidskog razdoblja koje je trajalo od 5200. do 3500. godine prije Krista. Stanovnici su bili ratarji, ali i ribari, pa su na lončariji ostavili prikaze brodova s jedrima.

BOČNA KORMILA

Ljudi su zahvaljujući jedru mogli preploviti goleme udaljenosti bez velikog fizičkog naporu, a posebno nakon što su izumili kormilo. U početku, kormilo je bilo samo veliko veslo smješteno na krmi. Kako bi se

Foto: Wikimedia Commons

Kormilo je bilo samo veliko veslo smješteno na krmi. Kako bi se povećala učinkovitost ugrađivala bi se dva, na svaki bok po jedno

Rimski birema prikazana na reljefu koji se nalazio u Fortuninu hramu u Palestrini blizu Rima izgrađenom oko 120. godine prije Krista

PODLISTAK

povećala učinkovitost ugrađivala bi se dva, na svaki bok po jedno. Takva bočna kormila bila su uporabljiva samo kod vjetra u krmu i imala su vrlo malu učinkovitost. Stoga su prije svega služila za održavanje kursa na otvorenom moru. Za priobalnu navigaciju i u lukama brodovi su imali ugrađena vesla. Jedni od najvećih brodova s bočnim kormilima bili su bizantski dromoni.

Bočna kormila ograničavala su ne samo veličinu broda već i mogućnosti plovidbe po promjenjivom vjetru. Rješenje je bilo ugradnja kormila na krmu ispod vodene crte. Iako prema nekim činjenicama postoje indicije da su kormila pričvršćena za krmenu statvu postojala i prije, smatra se kako su ga sredinom XIII. stoljeća uveli baskijski brodograditelji iz Navarre. Stoga se u početku i nazivalo navarsko kormilo. Prvo spominjanje takvog kormila na hrvatskim prostorima potječe iz 1258. godine. Naravno, radilo se o jedrenjaku izgrađenom u Dubrovniku.

Svi ti izumi omogućili su gradnju prvih brodova. Prvo za ribolov, a potom za trgovinu. Iako u početku nije bilo razlike između ribarice i trgovačkog broda, specifični zahtjevi vrlo su brzo doveli do razdvajanja i namjenske gradnje. Najstariji nalazi plovila potječu iz mlađeg kamenog doba (neolitika). Postoje dokazi da su ljudi održavali pomorske trgovačke rute duž Sredozemlja sve do sjevernih obala Europe, te u unutarnjoj plovidbi od juga do sjevera Europe, još u neolitiku, što dokazuje da je već tada bila razvijena brodogradnja. S obzirom na to da neolitski ljudi nisu poznavali izradu metala, njihova su plovila moralna biti primitivna i krajnje nesigurna za plovidbu. Iako su se prvi pomorci držali blizu poznatih obala i plovili isključivo danju, nesreće su bile česte.

Bakreno i brončano doba donijelo je značajni razvoj brodogradnje. Brodovi postaju veći te namjenski građeni za prijevoz tereta. Bakar je u čistom stanju relativno mekan, ali vrlo žilav i rastezljiv/savitljiv. Iako je obradiv i kovak, pa se kuje, valja (na hladno i vruće) i izvlači u vrlo tanke žice. Osim toga, otporan je na koroziju izazvanu vodom pa je gotovo idealan za uporabu u brodogradnji.

Kositrena bronca najstarija je bakrena

slitina. U pravilu sadrži 80 % bakra ili više, te do 20 % kositra, uz neznatne dodatke drugih metala. Tvrda je od bakra, otporna na koroziju, zvonka je, malena koeficijenta trenja. Stoga je bronca omogućila daljnji napredak brodogradnje.

Nedavno otkrivena olupina iz brončanog doba (procjenjuje se da je stara 3300 godina) bio je trgovački brod duljine gotovo 15 metara. Olupina se nalazi oko 90 km od sjeverne obale Izraela, na dubini od 1800 metara. To je dokaz da već tada pomorci više nisu pratili obalu tijekom putovanja već su išli preko otvorenog mora.

U starijem željeznom dobu pomorstvo je bilo glavni način trgovine jer je omogućavalo prijevoz velike količine robe odjednom na relativno siguran način. Tada se javljaju prvi veliki brodovi isključivo razvijeni za potrebe ratovanja.

TKO SU NARODI S MORA?

S kraja brončanog i početka željeznog doba prva je i poznata masovna uporaba ratnih brodova. Prvi zapisi o Narodima s mora datiraju iz 1208. pr. Kr. Navodno su harali istočnim Miteranom. Unatoč brojnim znanstvenim pokušajima da ih se identificira, još uvjek se zapravo ne zna tko su bili Narodi s mora, odakle su došli, zašto su napali, i konačno, gdje su nestali nakon svojih provala. Znanstvenici su još nesigurni je li njihovo postojanje bilo uzrok ili posljedica političkih kolapsa. Jesu li Narodi s mora bili osvajači, gusari, dezterteri ili izbjeglice? Narodi s mora plovili su namjenski izgrađenim ratnim brodovima pokretanim isključivo jedrima.

Povjesničari dijele željezno doba na starije i mlađe. Starije ili haštatsko (prema nalazištu Hallstatt kraj Salzburga u Austriji) u srednjoj i zapadnoj Europi trajalo je približno od 800. do 450. prije Krista, a mlađe ili latensko (prema nalazištu La Tène na Nešatelskom jezeru u Švicarskoj) od 450. pr. Kr. pa do početka I. stoljeća. U starijem željeznom dobu pomorstvo je bilo glavni način trgovine jer je omogućavalo prijevoz velike količine robe odjednom na relativno siguran način.

To je vrijeme kad se javljaju prvi veliki brodovi isključivo razvijeni za potrebe ratovanja. Smatra se da je njihov izvor grčka pentekontera. Ta su se plovila pojavila u eri kad nije bilo razlike između trgovачkih i vojnih brodova. Oni su bili višenamjenski brodovi duge plovidbe, korišteni za pomorsku trgovinu, piratstvo i ratovanje. Bili su sposobni za prijevoz tereta i vojnika. Duljina im je bila oko 30 metara, a širina oko četiri. Brod se pogonio veslima (50 veslača) iako je imao i jarbol s jedrom. Međutim, jedro se moglo rabiti samo pri povoljnijem vjetru u krmu.

Povjesničari su uglavnom suglasni da su se trireme, osnovni ratni brodovi helenističkog razdoblja, razvile iz pentekontera. Doduše, između pentekontera i trirema bile su bireme – brodovi s dva reda vesala. Najveće bireme imale su 100 veslača. Zasigurno su bile ratni brodovi: pramac im je bio brončani kljun namijenjen potapanju brodova. Povjesničari vjeruju da su prve bireme napravili Feničani, no da su se vrlo brzo proširile prvo istočnim, a potom i cijelim Sredozemljem.

Najpoznatiji ratni brod antike je trirema ili troveslarka. Kako ime kaže, imala je tri reda veslača. Najveće trireme bile su dulje od 40 metara i imale 170 vesala. Standardno su imale jedan jarbol, a one najveće dva. Prve trireme pojavile su se

Foto: Wikimedia Commons

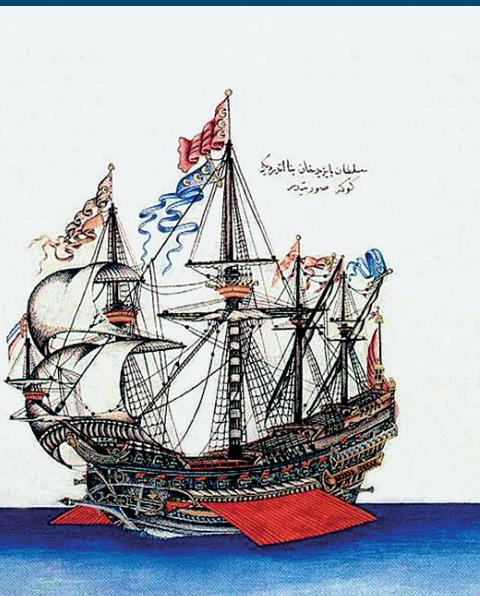
u VII. stoljeću prije Krista, a zadnje su nestale tijekom III. stoljeća prije Krista. Bile su glavni brodovi antičke grčke i rimske ratne mornarice.

PTOLEMEJEVA TRIDESETICA

Trireme su naslijedile kvinkvereme, a potom polireme. Prve kvinkvereme izgradio je Dionizije Stariji (oko 430. pr. Kr. – 367. pr. Kr.) koji je vladao Siracusem početkom IV. st. pr. Kr., a za izgradnju prvih kvadrirema vjerojatno su bili zaslužni Kartažani. Nakon polovine stoljeća, kvadrireme i kvinkvereme bile su dio i grčkih i feničkih mornarica, a ubrzo nakon toga pojavile su se i veće polireme. Povjesničari razvoj polirema svrstavaju u tri faze: u prvoj fazi, koja je trajala do otprilike sredine IV. st. pr. Kr., javljaju se kvadrireme, kvinkvereme i eksareme. U drugoj fazi, između 315. i 288. g. pr. Kr., razvijaju se veće polireme do tzv. šesnaestica. U tre-

Srebrni model čamca iz doba mezopotamijskih civilizacija izrađen između 2600. i 2500. godine prije Krista i pronađen na Urskom kraljevskom groblju u današnjem južnom Iraku

Po mnogočemu nalik karakama i karavelama, otomanski brod Göke ipak je bio galeon jer je zadržao pogon veslima

Ilustracija: Wikimedia Commons

ćoj fazi, između 288. i 246. g. pr. Kr., grade se još veće polireme. Najveća je bila *tridesetica* koju je dao izgraditi staroegipatski vladar Ptolemej II. Filadelf (vladao od 284. do 246. pr. Kr.). Prednost većih brodova bila je u tome što su mogli primiti veći broj vojnika. Zbog svoje veličine i mase bili su puno sporiji od trireme, no to se nastojalo nadoknaditi dodavanjem po dva ili više veslača na jedno veslo.

Tijekom helenističkog razdoblja osnovne jedinice mornarica uglavnom su bile kvadrireme, kvinkvereme i heksareme, koje su bile u potpunosti zaštićeni brodovi, tzv. katafrakti. Vrativši se na oblik otvorenih galija koji su imale prije grčko-perzijskih ratova, trireme su se ubrajale u lakše jedinice. Samo u slučaju manjih mornarica u kojima je i dalje bila osnovna jedinica, trirema je zadržala oblik katafrakta.

ADMIRALOV ZAPOVJEDNI BROD

Nakon propasti Zapadnog Rimskog Carstva u V. stoljeću glavna sila Sredozemlja postao je Bizant. Bizantsko Carstvo uspjelo se održati sve do XV. stoljeća. Od V. pa sve do XII. stoljeća glavni ratni brod Bizanta bio je dromon. Prvi su dromoni bili dugački oko 30 metara te su imali 50 veslača i dva jarbola. Najveći su bili dulji od 50 metara sa 120 veslača i tri jarbola. S propašću Bizantskog Carstva odnos snaga na Sredozemlju temeljito se promijenio. Istočnim dijelom zavladalo je Osmansko Carstvo. Osnovao ga je Osman I. 1299. godine, a na vrhuncu moći bilo je od XV. do XVI. stoljeća kad je zauzimalo veći dio jugoistočne Europe, Irak, Siriju, Izrael, Egipat, Sjevernu Afriku do Alžira i Arapski poluotok. Od pograničnog seldžučkog emirata (kneževine) u XIII. st., nakon osvajanja arapskih zemalja 1517., postala je najmoćnija islamska država. Osvajanjima Sulejmana II. Kanunija (Veličanstvenog, 1494. – 1566.) od Srednje Europe do Indijskog oceana dobila je status svjetske sile.

Osmanski sultani u početku nisu bili zainteresirani za razvoj ratne mornarice. Ta je grana službeno osnovana 1323. godine, nakon što je Carstvo u nastajanju osvojilo grad Praenetus (današnji mu je naziv Karamürsel) na istočnoj obali Mramornog mora i tamоšnje brodogradilište. Stoga ne čudi da su Osmanlije nastavili ondje gdje je Bizant stao. Zapovjedni brod admirala Kemala Reisa (oko 1451. – 1511.) bio je Göke. Po mnogočemu nalik karakama i karavelama, Göke je ipak bio galeon jer je zadržao pogon veslima. Usprkos tome imao je četiri jarbola. I još važnije, imao je navarsko kormilo. Bio je dugačak oko 50 metara. Za borbu spreman Göke ukrcao bi 300 članova posade, te još 786 veslača robova. Posadu bi nadopunili i s 200 vojnika. Brod je bio naoružan i s četrdesetak topova. Barut je u Europu došao u XIV. stoljeću, a onda doveo i do pojave topova, koji su do početka XVI. stoljeća postali i glavno brodsko oružje. Istodobno došao je kraj ratnim brodovima s veslima. Bitka kod Lepanta 7. listopada 1571. bila je zadnja velika pomorska bitka u kojoj su masovno korišteni brodovi s veslima. Došlo je doba kogova, karaka i karavela. A onda i povijesni zapisi koji su govorili o brodovima loše sreće.

CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI

Panoramska fotografija Dračevca Zadarskog koja prikazuje više zanimljivosti u krugu od samo dvjestotinjak metara. U prvom je planu desno spomen-obilježje s tenkom T-55 iz Domovinskog rata, sasvim lijevo mletačka je fortifikacija Kulina, a desno od nje vide se nova i stara crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije te talijanski bunker iz 1930-ih

MALA TOČKA VELIKE POVIJESTI

Na samo dvadesetak minuta vožnje od samog središta Zadra

nalazi se naselje Dračevac Zadarski. Zahvaljujući smještaju na brežuljku s kojeg se praktički vidi cijeli grad, uvijek je bilo iznimno vojnički značajno, što je potvrđeno i u Domovinskom ratu

Baš kao i drugi obalni dalmatinski gradovi, i Zadar u srpnju i kolovozu postaje mjesto turističke gužve i vreve. Ljudi koji žele pobliže upoznati prošlost grada uglavnom obilaze i zadržavaju se oko prelijepih povijesnih i arheoloških lokacija na Poluotoku. Ali, Zadar ima puno više od toga i u to se lako uvjeriti, čak i usred sezone. Na samo dvadesetak minuta vožnje od samog središta grada, nekoliko kilometara prema jugoistoku, nalazi se Dračevac Zadarski. Smješten je na brežuljku s kojeg se pruža izvanredan pogled praktički u svim pravcima, prema gradu, moru, otocima i Ravnim kotarima. I to je najveći razlog zašto je naselje mala točka velike povijesti. Zanima vas povijest? Dračevac je pravi skriveni dragulj, koji možete razgledati u

TEKST I FOTO
Domagoj Vlahović

**Predivna stara
crkva podignuta
je 1515. godine.
Unatoč tome
što su je rušili
različiti osvajači,
stoji i danas**

potpunom miru. Promet je rijedak i zaokruženu urbanu cjelinu čine uglavnom obiteljske kuće, njih nekoliko desetaka u kojima živi dvjestotinjak mještana. Dakle, osjećaj je kao da ste u zasebnom mjestu, a ne u dijelu petog grada u Hrvatskoj po broju stanovnika.

ČESTA META OSVAJAČA

Nakon što stignete u malo središte naselja, pogledajte ukrug i pozornost će vam privući nekoliko stvari. Veličinom svakako dominira crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije, posvećena 2001. godine. Ali župa je puno starija od te crkve. Crkveni izvori kažu da je stoljećima bila glagoljaška, sve do II. vatikanskog sabora održanog u prvoj polovini 1960-ih. Mjesto se prvi put spominje u dokumentima benediktinskog samostana sv. Krševana u Zadru od 2. listopada 1402. Osim po imenu Dračevac, tijekom stoljeća bilo je poznato i kao Zdračevac,

CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI

Nova crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije posvećena je 2001. godine

te pod mletačkim imenom Malpaga. Svjedok starosti župe stoji preko puta nove crkve: predivna stara crkva podignuta 1515. godine, ispred koje je groblje. Nažalost, tijekom stoljeća bila je česta meta osvajača, koji su znali da je Dračevac dominantna, prvorazredna vojnostrateška točka za nadzor Zadra, ali nije im bila draga ni vjera njegovih stanovnika. Već 1570. godine, za vrijeme Kandijskog rata, porušili su je

Kulina - utvrda kružnog tlocrta koju su Venecijanci podigli u XVI. stoljeću

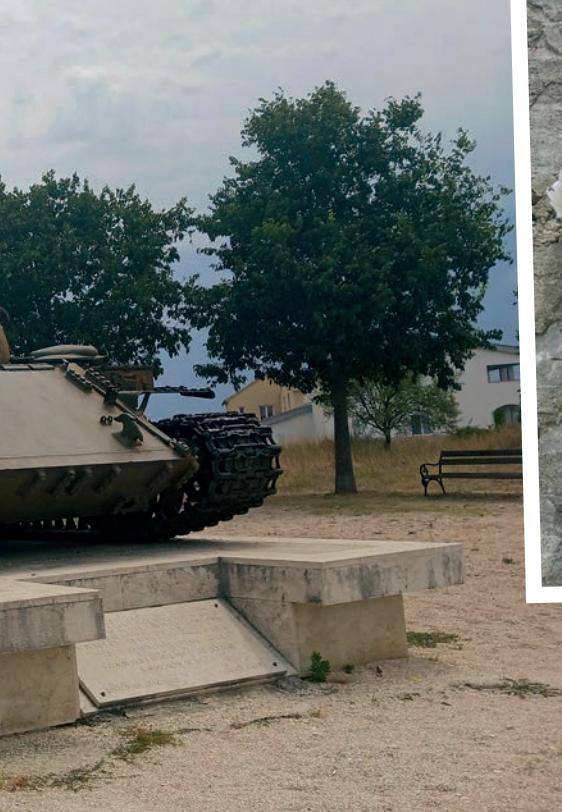
Tenk T-55 – simbol teških zadarskih dana iz listopada 1991. i pobjede hrabrosti nad oklopom

ili teško oštetili Osmanlije. Isto su u jesen 1991. učinili i pripadnici bivše JNA te paravojnih srpskih postrojbi. Ali stara crkva ostala je jača. Prvi je put obnovljena 1640. a onda i proširena 1854. godine. A i nakon Domovinskog rata opet je obnovljena. Puno je manja od nove, ali zbog dugovječnosti i otpornosti nekako je impresivnija. Tijekom XVI. i XVII. stoljeća Osmanlije su stalno prijetili Zadru, ali nikad ga nisu zauzeli. Mlečani su se održavali zahvaljujući svojim vojničkim, ali i diplomatskim te trgovачkim sposobnostima. Dračevac je neprekidno imao veliku vojnu važnost. Turci bi ga zauzeli, pa izgubili ili napustili. Jedan njihov veliki upad zabilježen je 1646. godine pod vodstvom Ibrahim-paše od Bosne.

IDEALNA PROMATRAČNICA

Naravno, takva strateška lokacija morala je imati i odgovarajuću fortifikaciju. Ona i danas stoji i zove se Kulina. Riječ je o utvrdi kružnog tlocrta koju su Venecijanci podigli u XVI. stoljeću. Stoji možda stotinjak metara daleko od dviju crkava. Na prvi pogled vidi se da je idealna promatračnica. I ona je bila trn u oku osvajačima i više je puta oštećena, a zadnji put u Domovinskom ratu. Trenutačno je izvana obnovljena. Preko puta Kuline stoji još jedan fortifikacijski objekt, ali puno mlađi – talijanski bunker iz XX. stoljeća, jedan od mnogih koje je 1930-ih podigla njihova vojska kako bi branila tadašnju zadarsku enklavu.

Zauzimanje Dračevca za JNA i srpsku paravojsku bio je ključan korak za napredovanje prema Zadru i njegovo osvajanje

Na području Dračevca ima više bunkera, no taj je najistaknutiji, a danas i povjesno najznačajniji, o čemu govorи spomen-ploča na jednom od njegovih vanjskih zidova.

Talijanski bunker iz XX. stoljeća, jedan od mnogih koje je 1930-ih podigla njihova vojska kako bi branila tadašnju zadarsku enklavu

Na zidu bunkera je spomen-ploča posvećena poginulom branitelju Mladenu Šimundži iz 4. gardijske brigade

Posvećena je hrvatskom branitelju Mladenu Šimundži, pripadniku 1. bojne 4. gardijske brigade koji je kod te lokacije poginuo 5. listopada 1991. u 24. godini. Tih dramatičnih dana početkom listopada bilo je jasno: zauzimanje Dračevca za JNA i srpsku paravojsku bio je ključan korak za napredovanje prema Zadru i njegovo osvajanje, a ako ništa drugo onda za držanje cijelog gradskog područja *na dlanu*. Neprijatelj tog teškog dana nije študio ni streljivo, a ni oklopništvo, jer je u napad poslao i tenkove. Obiteljske kuće, crkva, groblja, povijesne znamenitosti... ciljeve nisu birali. No, na kraju su slomili zube. Jer suprotstavili su im se hrvatski branitelji. Nije im pomogla niti tehnička nadmoć, što zorno pokazuje još jedna znamenitost Dračevca Zadarskog. A to je spomen-obilježje s betonskim postoljem na kojem je tenk T-55. Naime, upravo je te tenkove neprijatelj koristio kako bi zauzeo Dračevac. Na drugoj strani, koja naizgled nije imala šanse, bili su ljudi naoružani tek pješačkim oružjem i hrabrošću. No, i takvi su bili jači i jedan T-55 uništen je 5. listopada u braniteljskoj akciji, a Dračevac je nadljudskim naporima spašen. Slično je bilo i na drugim lokacijama na kojima je Zadar branjen. Idućeg dana osvajači su zbog velikih gubitaka odustali od dalnjih napada na grad.

NIJEMI, ALI GLASNI SPOMENIK

Nažalost, i hrvatske žrtve bile su velike: na infoploči uz tenk stoji da su od 1. do 8. listopada na zadarskom području poginula 43 hrvatska vojnika i civila, a 202 ih je ranjeno. "Na ovom mjestu sjećamo se svih onih koji su svoje živote dali za slobodu Zadra i Hrvatske, njihovih suboraca i obitelji", piše na istoj ploči. Dan obrane grada Zadra svakog se 6. listopada redovito obilježava i u Dračevcu Zadarskom. Nekadašnji zastrašujući tenk danas je ostao kao nijemi spomenik koji ipak glasno podsjeća na teške i herojske dane iz 1991. godine. Spomen-obilježje – tenk – mletačka kula – talijanski bunker – velika i nova crkva – mala crkva stara više od pet stoljeća.... sve to možete vidjeti u krugu od možda dvjestotinjak metara. U našoj Hrvatskoj ima zaista nevjerljivih mjesta. A o njima znamo jednostavno – premalo. Pa čak i kad su iznimno značajna za našu povijest.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju točke XI. Odluke ministra obrane o kriterijima za dodjelu stipendija vojnim stipendistima (KLASA: 023-03/23- -03/1, URBROJ: 512-01-23-773) od 28. srpnja 2023., Ministarstvo obrane raspisuje

JAVNI POZIV ZA DODJELU STIPENDIJA REDOVITIM STUDENTIMA IZ PODRUČJA INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKIH TEHNOLOGIJA

Izrazi koji se koriste u tekstu, a imaju rodno značenje, obuhvaćaju jednako muški i ženski rod.

Stipendije se dodjeljuju redovitim studentima na sveučilišnim ili stručnim studijima akreditiranim u znanstvenim poljima elektrotehnika, računarstvo, informacijsko-komunikacijske znanosti i drugim srodnim studijima iz područja informacijsko-komunikacijskih tehnologija u akademskoj godini 2024./2025., kako slijedi:

- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2025. godini
- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2026. godini
- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2027. godini
- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2028. godini.

U skladu s odredbama Pravilnika o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23 i 55/24), Ministarstvo obrane osigurava mjesecnu stipendiju za vojne stipendiste – studente u sljedećim iznosima:

- 1. godina studija – 300,00 eura
- 2. godina studija – 400,00 eura
- 3. godina studija – 500,00 eura
- 4. godina studija – 600,00 eura
- 5. godina studija – 700,00 eura.

Kandidati se mogu prijaviti za dodjelu stipendije tijekom redovitog sveučilišnog ili stručnog studija putem Prijavnog obrasca za stipendiranje studenata, koji se može preuzeti na stranici Ministarstva obrane (Karijera u MORH-u/Natječaji i oglasi).

Rok za podnošenje prijava je 31. listopada 2024.

Uvjeti koje kandidati moraju ispunjavati:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj neprekidno najmanje jednu godinu do dana objave javnog poziva
- redoviti studenti sveučilišnih ili stručnih studija iz područja informacijsko-komunikacijskih tehnologija koji su sve godine studija upisali redovito bez ponavljanja godine
- opći uspjeh najmanje 3,00 u zadnjoj godini obrazovanja
- da nisu korisnici stipendije u svrhu zaposlenja kod drugog poslodavca
- da nisu pravomoćno osuđivani za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1.

podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24).

Nakon podnošenja prijave, po pozivu Ministarstva obrane, kandidati koji ispunjavaju uvjete javnog poziva upućuju se na zdravstvene pregledе u Zavod za zrakoplovnu medicinu Zagreb ili u Zavod za pomorsku medicinu Split te na inicijalnu provjeru tjelesne spremnosti u skladu s odredbama Pravilnika o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24) propisanim za način i kriterije provedbe zdravstvenih pregleda kandidata za onu kategoriju vojnog osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati trebaju priložiti:

- popunjeno Prijavni obrazac za stipendiranje studenata
- presliku osobne iskaznice ili domovnice i rodnog lista
- dokaz o prosjeku ocjena svih predmeta završnog razreda srednjoškolskog obrazovanja za studente prve godine studija, a studenti viših godina studija dokaz o prosjeku ocjena svih ispita prethodno završene godine studija
- dokument kojim se dokazuje upis na sveučilišne ili stručne studije akreditirane u znanstvenim poljima elektrotehnika, računarstvo, informacijsko-komunikacijske znanosti te na druge srodnje studije iz područja informacijsko-komunikacijskih tehnologija u akademskoj godini 2024./2025.
- potvrdu o prebivalištu
- uverenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Kandidati se prijavljuju, odnosno dostavljaju dokaze o ispunjavanju uvjeta u propisanom roku elektronički na prijam_dvs@morph.hr ili pismeno na adresu: Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Nakon zaprimanja prijave Ministarstvo obrane pozvat će zainteresirane kandidate na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kategoriju osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati koji zadovolje kriterije odabirnog postupka moći će s Ministarstvom obrane potpisati ugovor o stipendiranju, na temelju kojeg će primati stipendiju tijekom akademskog obrazovanja.

Nakon završetka redovitog akademskog obrazovanja, na temelju ugovora o stipendiranju primaju se u službu u Oružane snage Republike Hrvatske prema propisanoj proceduri. Informacije u vezi s javnim pozivom kandidati mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem, na tel. 01/3784-812 i 01/3784-814.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju točke XI. Odluke ministra obrane o kriterijima za dodjelu stipendija vojnim stipendistima (KLSA: 023-03/23-03/1, URBROJ: 512-01-23-773 od 28. srpnja 2023.),
Ministarstvo obrane raspisuje

**JAVNI POZIV
ZA DODJELU STIPENDIJA VOJNIM STIPENDISTIMA
UČENICIMA SREDNJIH ŠKOLA**

U školskoj godini 2024./2025. Ministarstvo obrane dodijelit će do 500 stipendija redovitim učenicima srednjih škola za radna mjesta vojnika/mornara u Oružanim snagama Republike Hrvatske:

1. učenicima srednjih škola za zanimanje zrakoplovni tehničar:

- do 16 stipendija učenicima trećih razreda Zrakoplovne tehničke škole Rudolfa Perešina, Velika Gorica i Tehničke škole Zadar (mjesto službe: Velika Gorica ili Zemunik Donji)

2. učenicima trogodišnjih srednjih strukovnih škola:

- do 245 stipendija učenicima drugih i trećih razreda svih usmjerenja (mjesto službe: Gospic, Karlovac, Knin, Petrinja, Sinj, Varaždin)
- do 30 stipendija učenicima drugih i trećih razreda kemijskog usmjerenja (mjesto službe: Knin, Velika Gorica)
- do 25 stipendija učenicima drugih i trećih razreda strojarskog usmjerenja (mjesto službe: Benkovac, Bjelovar, Gospic, Karlovac, Knin, Petrinja, Sinj, Slunj, Varaždin, Velika Gorica, Zemunik Donji)
- do 10 stipendija učenicima drugih i trećih razreda elektrotehničkog usmjerenja (mjesto službe: Benkovac, Knin, Orebić, Petrinja, Pula, Slunj)
- do 70 stipendija učenicima drugih i trećih razreda, vozač motornog vozila za upravljanje m/v C kategorije (mjesto službe: Benkovac, Bjelovar, Gospic, Karlovac, Knin, Petrinja, Sinj, Varaždin, Velika Gorica, Zemunik Donji)

3. učenicima četverogodišnjih srednjih škola:

- do 100 stipendija učenicima drugih, trećih i četvrtih razreda tehničkog

usmjerenja i gimnazija (mjesto službe: Benkovac, Bjelovar, Gospic, Karlovac, Knin, Orebić, Petrinja, Pula, Slunj, Varaždin, Velika Gorica, Zemunik Donji)

4. učenicima petogodišnjih srednjih medicinskih škola:

- do 4 stipendije učenicima trećih i četvrtih razreda, medicinska sestra / tehničar (mjesto službe: Zagreb).

U skladu s odredbama Pravilnika o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23 i 55/24), Ministarstvo obrane osigurava mjesecnu stipendiju za vojne stipendiste – učenike u sljedećim iznosima:

- 2. razred srednje škole – 100,00 eura
- 3. razred srednje škole – 120,00 eura
- 4. i 5. razred srednje škole – 150,00 eura.

Kandidati/kinje – učenici srednjih škola mogu se prijaviti za dodjelu stipendije tijekom srednjoškolskog obrazovanja putem Prijavnog obrasca za stipendiranje učenika srednjih škola (Prilog 1.). Uz prijavn obrazac kandidati trebaju ispuniti Izjavu o iskazu interesa za mjesto službe vojnika/mornara u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Prilog 2.).

Prijavu za dodjelu stipendija podnose punoljetni učenici osobno, a za maloljetne učenike roditelj/skrbnik.

Rok za podnošenje prijava je **30. rujna 2024.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku na adresu: Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj neprekidno najmanje jednu godinu do dana objave javnog poziva
- redoviti učenik srednjih škola za koje je Ministarstvo obrane objavilo javni poziv
- opći uspjeh najmanje 3,00 u školskoj godini koja prethodi godini za koju se dodjeljuju stipendije
- da nije korisnik stipendije u svrhu zaposljenja kod drugog poslodavca
- da nije provomočno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24)
- da punoljetni učenici ispunjavaju opće uvjete za prijam u Oružane snage Republike Hrvatske propisane člancima 34. i 35. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24).

Nakon podnošenja prijave, po pozivu Ministarstva obrane učenici koji ispunjavaju uvjete javnog poziva upućuju se na zdravstvene pregledе u Zavod za zrakoplovnu medicinu Zagreb ili u Zavod za pomorsku medicinu Split te na inicijalnu provjeru tjelesne spremnosti u skladu s odredbama Pravilnika o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24), propisanim za način i kriterije provedbe zdravstvenih pregleda kandidata za onu kategoriju vojnog osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati/kinje trebaju priložiti:

- popunjeno Prijavni obrazac i Izjavu o iskazu interesa za mjesto službe
- presliku osobne iskaznice ili domovnice i rodnog lista
- presliku svjedodžbe kojom se dokazuje opći uspjeh najmanje 3,00 u školskoj godini koja prethodi godini za koju se dodjeljuju stipendije
- dokument kojim se dokazuje upis u razred za koji se dodjeljuju stipendije
- potvrdu o prebivalištu
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Nakon zaprimanja prijave Ministarstvo obrane pozvat će zainteresirane kandidate/kinje – učenike srednjih škola na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kategoriju osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati/kinje – učenici koji zadovolje kriterije odabirnog postupka moći će s Ministarstvom obrane potpisati ugovor o stipendiranju, na temelju kojeg će primati stipendiju tijekom srednjoškolskog obrazovanja. Nakon završetka redovitog srednjoškolskog obrazovanja, na temelju ugovora o stipendiranju primaju se u službu u Oružane snage Republike Hrvatske prema propisanoj proceduri.

Informacije u vezi s javnim pozivom kandidati/kinje mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814).

Napomena: Prijavni obrazac i Izjava o iskazu interesa za mjesto službe mogu se naći na službenoj stranici Ministarstva obrane RH.

PRIČE O DOMOVINSKOM RATU

Ministarstvo hrvatskih branitelja i ove je godine raspisalo natječaj za najbolju priču o Domovinskom ratu, na koji se i ovaj put javio velik broj učenika. I ovaj, peti po redu natječaj, pokazao je zanimanje djece za tematiku vezanu uz Domovinski rat, što je još jedna potvrda ovog iznimno poticajnog projekta. Za razliku od dosadašnjih, ovogodišnji natječaj dao je priliku i učenicima srednjih škola iz Bosne i Hercegovine koje izvode nastavu prema nastavnom planu i programu na hrvatskom jeziku. U ovom broju donosimo šestu od ukupno sedam pohvaljenih priča učenika iz Hrvatske

PISMA DRAGOME NA RATIŠTU

Dok vadim čizme iz blata do koljena, mislim na tebe.

Dok navečer u bazi jedem kruh toličko suh da bih njime lakše ubio čovjeka nego puškom, mislim na tebe.

Dok se ipak odlučujem iskoristiti pušku jer gledam kako mi suborci i prijatelji padaju mrtvi, mislim na tebe.

Dok se trudim prezivjeti, mislim na tebe.

Tvoj M., 18. 10. 1991.

Devetsto trideset i osam križeva. Običnih bijelih. Oni su pronašli svoj dom, vratili su se kući. I jedan veliki, šupljji križ, modrozelen kao rijeka u pozadini, pocrnio od vjetra i sunca koje ga svakodnevno prži. Taj ovđe stoji za tebe. Za sve one za koje se i dalje ne zna gdje leže. Podsjeća me da i praznina može oformiti lik.

Za mene je taj lik sablast koja vreba iz šipražja, čeka me iza ugla u mračnim uličicama, čupa me za kosu i teškom vojničkom čizmom udara u trbuš, pa u glavu, sve dok mi od zuba ne ostane samo krvava kaša.

Tena Mesarić,
učenica
4. razreda
Prirodoslovne
škole
Vladimira
Preloga,
Zagreb

Trudim se biti dostoјanstvena pa se u cijelom hodu do šupljega križa osvrnem samo trput. Stežem kuttiju s tvojim pismima u ruci. Ona mi jedina donose sigurnost. Krv mi šumi u ušima, srce mi lupa, dlani vi se znoje, želudac preokreće. Konačno stignem i prislonim leđa uz hladan metal. Od dana kad su me napali, ne mogu riskirati da ikome okrenem leđa. Studeni. Naš grad je pao. Tvoje zadnje pismo stiglo je prije mjesec dana. Venem pored prozora jer ga i dalje iščekujem, pišem ti svaki dan, sad će doći, vjerujem u to koliko god dugo mogu, a onda venem u podrumu i plašim se uzbuna, ali još se više plašim toga da ću propustiti tvoje pismo, da ono nikada neće doći. Da ti se nešto dogodilo. Od jutra granate padaju poput kiše, metci probijaju fasade, ljudi se pokušavaju sakriti u podrumu svojih kuća, ali bježe čim shvate da se, za razliku od žuhara, oni ne mogu provući kroz pukotine na zidu. Neki samo s vrećicom u ruci trče kroz šumu, tada se čuje veliki ili mali prasak, ovisno o tome jesu li ih upucali ili su pogodili nagaznu minu. Mi ne pokušavamo otici. Moja majka i dva starija brata hrabro stoje na vratima, vidim kako Filipu srce brzo kuca po žili koja se neukrotivo trza na sljepoočnici.

– Ni ja ne idem nikamo. – kažem onda i sve troje me pogledaju kao da mi u glavi nešto nedostaje.

– Moraš, Ružo! Ona ne može bez tebe.

Kucanje na vratima. Nije to kucanje, više pokušaj razvaljivanja. Filip i Luka osalone se svom težinom na njih dok me majka ljubi u tjeme i govori:

– Sad, Ružo! Zbog svoje sestre.

Hvatam ju za ruku, tu malu ručicu i želim joj reći kako neću dopustiti da nas išta razdvoji. Ulazimo u moju sobu i trpam nas u ormar koji škripi pod našim nogama. Guši me miris lavande i kamfora, ali ne smijem čak ni disati. Marija me pita što radimo i kada ćemo izaći odavde. Predložim joj da igramo jednu igru. Tko prvi pisne, žaba mu u usta drisne. Ona se samo na tren zahijoće i potom ušuti kao zalivena.

Trudim se tihio i ravnomjerno disati dok se iz prizemlja prolamaju moljenja, pucanj, rez, hroptanja, tresak. Njihovi koraci čuju se u pucketanju parketa i treskanju namještaja. Tada jedan s kozjom bradicom i čelave glave otvori ormar i kaže:

– Tko se nije skrio, magarac je bio!

Ostavim ti buket crvenih ruža, ubrala sam ih jutros u vrtu, iz istog onog grma iz kojeg bi ti otrgnuo jednu kad bi mi zaboravio nešto donijeti sa sajma u gradu. „Ruža za moju Ružu”, rekao bi mi. Gledam oko sebe, sunce se probija kroz pukotine u križu i u mome srcu, ali opet, tek se na svjetlu ponekad može shvatiti koliko je sve mrtvo. U meni je sve mrtvo. Na ovom je groblju mrtvo. Čak ni proljetnice ne pružaju svoje glavice u zrak, već prema tlu. Mrtve su kao i svi meni dragi ljudi.

Tjedni nakon što su nas pronašli u ormaru prolaze u magli. Ne znam gdje mi je sestra, niti gdje se sama nalazim, znam samo da mi je hladno, vlažno i da želim kući. Želim tebi. Svjesna sam samo krvavih zuba i zavoja, urlika, pucanja, povlačenja kose, vojničkih čizama – čizme ču pamtitи dok sam živa – i znam još jedno, znam da, kad me mlate, uvijek mi priđu sleđa.

Kad me puste, kad nas naguraju u autobuse da bi nas naši preuzeli i na izlasku nas broje kao stoku, prvo što učinim kad stignem kući (ako se ova ruševina više može tako zvati, pogotovo zato što u njoj više ne živi ni moja majka niti itko od moje braće), pretražim poštanski sandučić koji još uvijek junački stoji zabijen o drveni stup. Hrdav je i prazan. Nema ni traga mom jedinom, mom zaručniku, polovici moga srca i cijelom mojem životu.

Tražila sam te tjednima nakon što je rat završio. Po razorenoj zemlji, po pucketavu lišću šume, oblik kamenju u dolini rijeke, nepreglednim ravnicama polja. I slala sam ti pisma, svaki dan po jedno. Molila te da mi dođeš jer cijeli ovaj život bez tebe nema smisla.

Kuda god bih krenula, vidjela sam te u strancima i prolaznicima, nerijetko ih hvatala za ruku s već prevelikim osmijehom na licu jer sam mislila da si ti, u svakom od njih bio si ti. A tvoja pisma nisu dolazila. Nikada više.

Prekrižim se pored križa i izgovorim molitvu. Kao i uvijek, zamolim Boga da mi te čuva. Prije nego što skupim hrabrosti odvojiti leđa od umirujućeg metala, detaljno pregledam okoliš, svako drvo, svaki kvadratni metar trave. I tada te spazim. Stojiš među bijelim križevima i na jednom odmaraš ruku. U svojoj si vojničkoj odori, maslinasto zelenoj s grbom na rukavu i prsimu,

Foto: Tomislav Branić

a ispod nje nosiš potkošulju požutjelu na rubovima. Lice ti krasí jednotjedna brada, valjda si ju pustio dok si bio na bojištu. Ali i dalje si prelijep. I dalje tako moj.

Ostavim kutiju s tvojim pismima uz križ pa pružim ruku i krenem za tobom kao što bi naše dijete sad posezalo za igračkom. Zavodnički mi namigneš i kreneš trčati najprije kroz livadu punu križeva, pa kroz ulice gdje su fasade kuća pune rupa od metaka – već te jedva slijedim – pa preko polja. Osjećam kako mi izmičeš pa ignoriram bol u prsimu i slijedim te. Neću dopustiti da nas opet razdvoje.

Obala rijeke. Tamo staneš i čekaš me. Kada te konačno stignem, peče me u plućima i noge me izdaju. Pruziš mi ruku pa svoju drhtavu stavim u tvoju. Hrabo zakoračiš u vodu, tkanina hlača ti postaje tamnija, a ja te slijedim.

Da je ovo pismo, napisala bih ti: „To je to, ljubavi. Sada ćemo zauvijek biti zajedno.“

TRENUTAK SJЕĆANJA

PUTNIČE STANI NI KORAKA DALJE

Veliki broj četiri, križ, ploča sa znakom pod kojim su pobijedili i poruka "Putniče stani ni koraka dalje", spomenik je svim pripadnicima ratne 4. gardijske brigade, podignut kraj puta kojim su se spustili u Knin

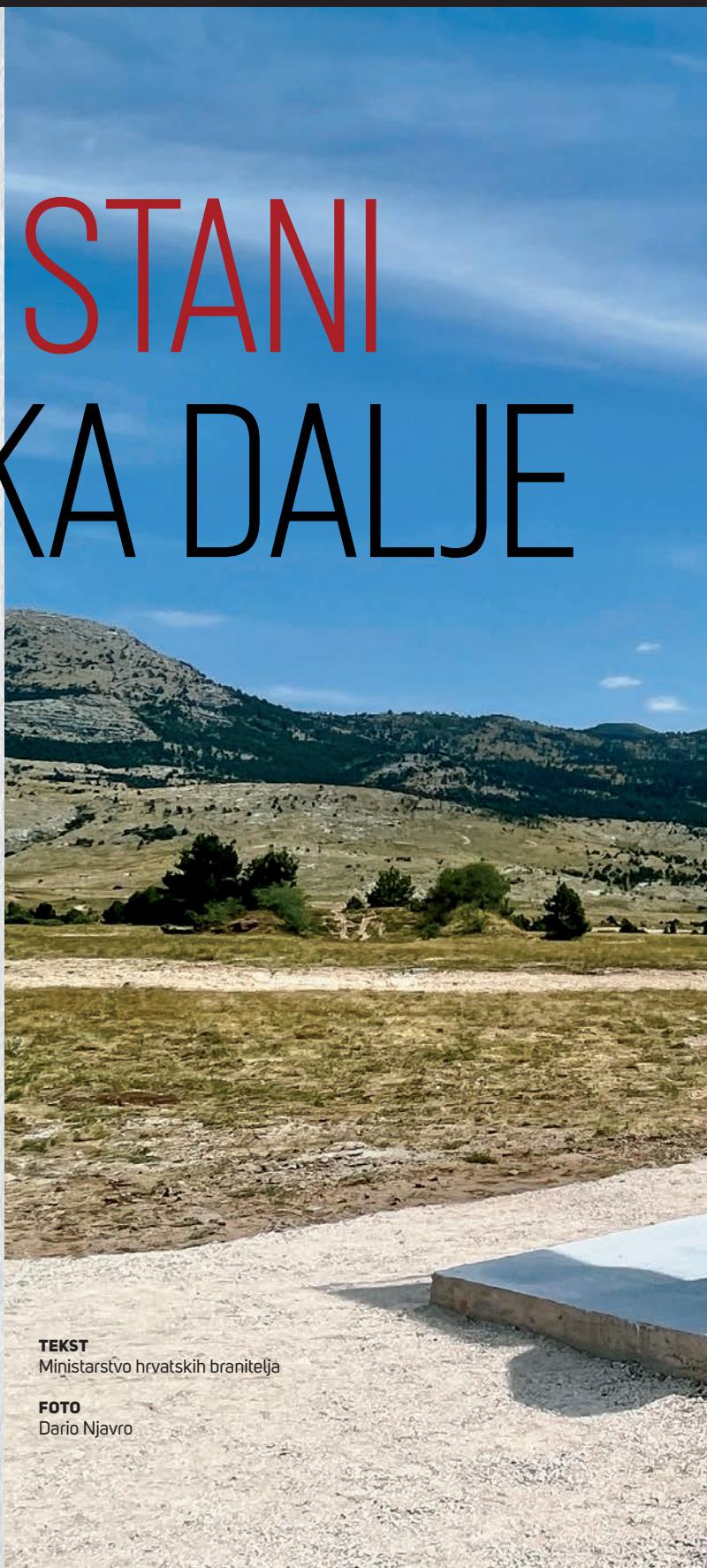
Na Crvenoj zemlji iznad Knina, kod vojnog poligona "Josip Markić", otkriveno je spomen-obilježje pripadnicima Četvrte gardijske brigade. Podignuto je kao trajan podsjetnik na žrtvu koju su podnijeli pripadnici te brigade ZNG-a / HV-a u stvaranju hrvatske države.

Spomen-obilježje podignuto je na inicijativu Udruge veterana 4. gardijske brigade te uz potporu Ministarstva hrvatskih branitelja, Šibensko-kninske županije i Grada Knina.

Kako je istaknuo predsjednik Udruge Borislav Lapenda, spomenik je otkriven simbolično na dan kada je prije 29 godina počela vojno-redarstvena operacija Oluja, u kojoj su 4. i 7. gardijska brigada uz potporu drugih postrojbi oslobodile Knin. "Odlučili smo, nakon dvije godine priprema, podići spomenik za sve pripadnike 4. gardijske brigade, za 7500 pripadnika koji su prošli kroz tu postrojbu. Da ostane jedan trajan spomen na te hrabre lude", poručio je Lapenda.

Na otkrivanju spomenika okupili su se hrvatski branitelji iz različitih postrojbi, a s njima je bio potpredsjednik Vlade i ministar Tomo Medved.

"Ovo spomen-obilježje poruka je s Dinare da čuvamo i gradimo domovinu, jer slobodne Hrvatske ne bi bilo da nije bilo hrabrosti i odlučnosti hrvatskih branitelja", rekao je tom prigodom. "Hrvatska je vodila obrambeni i oslobođilački rat protiv ve-

TEKST

Ministarstvo hrvatskih branitelja

FOTO

Dario Njavro

"Ovo spomen-obilježje poruka je s Dinare da čuvamo i gradimo domovinu, jer slobodne Hrvatske ne bi bilo da nije bilo hrabrosti i odlučnosti hrvatskih branitelja", poručio je ministar Medved

TRENUTAK SJEĆANJA

likosrpskih agresora na čelu sa Slobodanom Miloševićem i tzv. JNA te pobunjenih Srba u Hrvatskoj – to je istina s kojom se moraju suočiti i u Srbiji”, poručio je ministar Medved i pozvao ih da pomognu u otkrivanju sudsudbina osoba nestalih u Domovinskom ratu.

Naglasio je kako je Hrvatska danas snažna i sigurna zemlja, zemlja koja ostvaruje sve svoje strateške ciljeve te pozvao sve da nastavimo zajedno promicati istinu o Domovinskom ratu i vrijednosti koje su nas vodile do konačne pobjede. Spomen-obilježje u obliku je broja četiri. Sadrži križ i ploču sa znakom pod kojim su Pauci pobijedili te poruku “Putniče stani ni koraka dalje”. Podignut je u spomen na sve poginule, nestale i umrle Pauke i u čast svim pripadnicima udarne 4. gardijske brigade, kraj puta kojim su se spustili u Knin.

Blagoslovio ga je fra Božo Ančić, dugogodišnji vojni kapelan

Spomen-obilježje u obliku je broja četiri. Sadrži križ i ploču sa znakom pod kojim su Pauci pobijedili te poruku “Putniče stani ni koraka dalje”. Podignut je u spomen na sve poginule, nestale i umrle Pauke i u čast svim pripadnicima udarne 4. gardijske brigade, kraj puta kojim su se spustili u Knin

---

“Odlučili smo, nakon dvije godine priprema, podići spomenik za sve pripadnike 4. gardijske brigade, za 7500 pripadnika koji su prošli kroz tu postrojbu. Da ostane jedan trajan spomen na te hrabre ljudi”, poručio je Borislav Lapenda

Pauka, a na svečanosti je bio i zapovjednik Gardijske mehanizirane brigade HV-a brigadir Mirko Stošić s mladim pripadnicima Bojne Pauči, koji nastavljaju nositi crvene beretke i pronositi slavu legendarne Četvrte.

www.hrvatski-vojnik.hr

Pratite nas i na društvenim mrežama

facebook

twitter

YouTube

LinkedIn

Instagram

Sve što vas zanima pitate nas:
hvojnik@morn.hr

Foto: Tomislav BRANDT

